

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL - ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

Vrtiljak
nepreračun-
ljivosti

Sobota, 12. oktobra 1963
št. 30, leto XXI

V OKVIRU

Ni še dolgo tega, ko smo v številnih analizah ugotovili, da nam v delovnih organizacijah manjka strokovnjakov, da blizu 80 odstotkov podjetij ne zaposluje nikogar s fakultetno izobrazbo. Te ugotovitve so bile signal, ki je nujno terjalo akcijo. Ko po nekaj mesecih obiskujemo podjetja in vprašujemo, kako je s kadri, koga so pridobili, koga nameravajo, v večini primerov opažamo, da sicer nihče ne nasprotuje zaposlovanju strokovnjakov v proizvodnji, da pa skoraj vsi trdijo, da jih ni mogoče dobiti. Nadaljnji razgovori pa razkrijejo:

● slab odnos do štipendiranja strokovnjakov se v večini delovnih organizacij ni spremenil

● le v malokaterem podjetju si resno prizadevajo, da bi si pridobili strokovnjake

● veliko dogovorov se ustavi pri tem, da bi v delovni organizaciji radi zaposlili dobre strokovnjake, ponujajo jim pa zelo skromne dohodke

● tudi nekateri organi samoupravljanja podpirajo škodljive tendence upravnih organov, ki trde, da novemu inženirju, ekonomistu ne morejo dati višjega dohodka, ker bi s tem porušili dosedanja razmerja v nagrajevanju

● drugod spet pravijo, da morajo najprej izdelati organizacijsko shemo in da bodo šele potem videli koliko strokovnjakov potrebujejo.

Ce strnemo te ugotovitve na skupni imenovalec, bi lahko zapisali, izven Ljubljane jih pa ni — ne bomo razrešili problema. Če so pač strokovnjaki v Ljubljani, so v mestu zato, ker imajo tu boljše pogoje. In če pustimo ob strani vprašanje, ali so tu vsi najbolj smotno zaposleni ali ne, nam preostane samo dvoje realnih rešitev. Ali jih

Po vsej verjetnosti z očitki take vrste — v Ljubljani so strokovnjaki, izven Ljubljane jih pa ni — ne bomo razrešili problema. Če so pač strokovnjaki v Ljubljani, so v mestu zato, ker imajo tu boljše pogoje. In če pustimo ob strani vprašanje, ali so tu vsi najbolj smotno zaposleni ali ne, nam preostane samo dvoje realnih rešitev. Ali jih

PO ANALIZAH STARA PRAKSA

z boljšimi pogoji privabimo v delovne organizacije ali pa izšolamo toliko, da jih bo dovolj v Ljubljani in v vseh drugih krajih, kjer jih potrebujemo.

Bolj bistveno kot splošno tarnanje, da strokovnjaki nočejo v delovne organizacije, se nam zdaj razpravljanje o tem, ali je v delovni organizaciji že dozorelo spoznanje, da strokovnjake potrebujejo.

Prav v tem, ali je to spoznanje že dozorelo, ali so se samoupravni organi zavzeli za to akcijo, ali so že izdelani profili kadrov in izračuni, kaj bi z njimi pridobili, prav v tem je jedro problema! Kajti od spoznanja o potrebi do odločitve, da jih bomo dobro nagrajevali, da bomo s štipendiranjem pridobili nove, je samo majhen korak. Toda tega koraka v večini primerov ne store, ker so razprave obvisle nekje v zraku, brez potrebnih odločitev.

Tudi še vedno zelo žive razprave o tem, da bi porušili razmerja v nagrajevanju, ne vzdrže kritike. Kajti razmerja, lestvice, položaji, službena leta so administrativni, ne pa ekonomski pokazatelji. Gojiti, podpirati ali pa mirno preiti preko takih mnenj, ne pomeni nič drugega kot v delovni organizaciji krepiti administrativno miselnost. Če bi se bolj poglobili v sistem delitve, če bi razpotali stroški posameznih faz proizvodnje, ali proizvodov, če bi to zasledovali, bi lahko opazili, da so bili po zaslugi različnih strokovnjakov stroški zmanjšani, da smo s tem zmanjšanjem stroškov dosegli večji dohodek, večjo rentabilnost. Zato temu strokovnjaku, ali skupini strokovnjakov sodi večji dohodek. Nikjer pa ni rečeno in pribito, da je direktor tista oseba v delovni organizaciji, ki mora imeti največji osebni dohodek, za njim glavni inženir, računovodja itd. Lahko tudi, če so to dobri strokovnjaki in organizatorji. Samo to ne more biti »zacementirano« pravilo, veljavno za vse delovne organizacije. Dohodek posameznika je treba spraviti v najtesnejšo možno odvisnost od rezultatov povsod tam, kjer kdo pomaga ustvarjati dohodek, tam, kjer nanj vpliva, od tam naj tudi prejema. To pa je lahko ob različnih časovnih obdobjih, pri različnih kadrih zelo različno.

Nekatere delovne organizacije so se zatele po pomoč k zavodom in ustanovam, posamezniki, predvsem ekonomisti in inženirji izdelujejo različne organizacijske sheme, kako naj bo organizirano, kako naj posluje podjetje. Ob tem delu pa se srečujemo z dvema konceptoma:

Prvi koncept izhaja iz ekonomskega posnetka trenutnega stanja in skuša z ekonomskimi analizami ugotoviti, kje je proizvodnja zelo draga, kateri fazi obdelave kaže posvetiti več pozornosti. Poleg tega svetujejo tudi knjigovodstvu podjetja, kakšen sistem spremljanja dohodkov naj organizirajo, da bodo z analizami najhitreje ugotavljali, kaj jim draži proizvodnjo, katere ukrepe je treba podvzeti, da bodo povečali rentabilnost. Skratka, dostojna, uspešna analiza, ki pa zahteva, da delovna organizacija spremeni tudi svojo prakso, da izboljša poslovanje. S tem, da pa je samo dobila analizo, jo plačala, pa je ostala samo na začetku poti.

Po drugem konceptu pa skušajo delovni organizaciji izdelati shemo vodstvenih organov, idealno organizacijsko strukturo, ki zahteva toliko in toliko ljudi, posamezni oddelki imajo te in te naloge, podrejeni so temu šefu, njihove naloge se prepletajo na teh področjih. Narisanih je kup shem, vsak proizvajalec postane trikotnik, ki ga potem prekladajo po kartonski shemi, dokler se vse ne izide. Ko je shema gotova, pride v upravo deset, dvajset in tudi več novih ljudi v glavnem »administrativceva«. Morda je potem v kakšni službi večji red, vprašanje pa je, če je zato delovna organizacija bolj rentabilna. Če ostane samo pri shemi, če ni za odgovorno delo pravih ljudi, potem ostane pri shematizmu.

Tradicionalizma, shematizma, tega pa je še očitno preveč v nekaterih delovnih organizacijah.

VINKO TRINKAUS

RAZMIŠLJANJA OB PREHODU NA SKRAJŠANI DELOVNI ČAS

Od posplošenih razprav k podrobnemu proučevanju

V minulih dneh niso razpravljali o pripravah na skrajšanje delovnega časa samo v številnih delovnih organizacijah, temveč tudi v skupščinskih prostorih in sindikatih. To je bila tema razprav na zadnjem zasedanju republiškega in gospodarskega zbora skupščine, še pred tem pa na posameznih sejah njenih odborov. Potek dosedanjih razprav je razčlenjevala komisija za delovni čas republiškega sindikalnega sveta in o tej temi že razpravljajo tudi odborniki posameznih občinskih sindikalnih svetov, kot so to pred časom storili v Ptuju.

Ugotovitev iz teh razprav in iz razgovorov v posameznih delovnih organizacijah bi lahko strnili takole:

● ponekod se še vedno vprašujejo, kaj so dolžni storiti glede novega delovnega časa?

● nekateri čakajo in — pogostokrat v opravičilo za odlaganje — navajajo predvsem razloge, ki že ali še bodo onemogočali učinkovito uresničitev teh ustavnih načel (izredni prispevek, neurejen sistem amortizacije itd.)

● drugod razpravljajo že o uvedbi 42-urnega tednika

● maloštevilnejše delovne organizacije pa predlagajo pristojnim organom potrebno dokumentacijo za prehod na skrajšani delovni čas v vsaj delovni organizaciji ali pa v posameznih obratih.

Nedvomno imajo najbolj prav tisti, ki se že sedaj skrbno pripravljajo na skrajšani delovni čas. Prehod iz 48-urnega na 42-urni delovni teden namreč ni preprosta in enostavna, najmanj pa samo tehnično-računovodska zadeva. To daljnosežno ustavno načelo ni mogoče uresničiti le s kratko pravno določbo, s preprostimi administrativnimi ukrepi in tudi ne za vse gospodarske panoge in dejavnosti hkrati in enako.

Vsestranska zahtevnost prehoda na nov skrajšani delovni čas izpričuje potreba, da mora

● delovna organizacija doseči v 42-urnem delovnem tedniku najmanj enak, praviloma pa celo večji obseg proizvodnje in storilnosti ter družbeni proizvod kot v 48-urnem tedniku. Podobno pravilo velja tudi za osebne dohodke, ki so razumljivo lahko enaki oziroma večji, če sta uresničeni prvi dve zahtevi.

Prav zato je potreben podoben in razčlenjen načrt ekonomskih, organizacijskih, tehničnih,

tehnoloških, družbeno-političnih ukrepov.

Gre torej za zelo zahtevno, vsestransko, ne kampanjsko, temveč dolgotrajno družbeno akcijo, ki bo s skrajšanjem in spremembo razporeditve delovnega časa posegla globoko v sklop občutljivih vprašanj in terjala ustreznih rešitev. Njen vpliv ne bo občuten samo v poslovanju delovnih organizacij, temveč tudi v osebnem življenju delovnih ljudi in njihovih družin, v komuni in njenih službah in v vsem gospodarstvu pri nas. Prav zato je smotno, da si najprej odgovorimo na vprašanje:

V čem je gospodarski in družbeni pomen skrajšane delovnega časa?

Povsem zgrešeno bi bilo, če bi videli v prehodu na skrajšani 42-urni delovni teden samo socialni krep.

Ni manjši, če ne celo večji je družbeni pomen skrajšane delovnega časa, ker bo z njim

● porasla povprečna fizična delovna sposobnost in bo zboljšano splošno zdravstveno stanje zaposlenih. To bo kot normalna posledica krajšega delovnega časa in večjega razpoložljivega prostega časa za rekreacijo, šport in počitek;

● porasla intelektualna delovna sposobnost zaradi večjih možnosti za strokovno, splošno in družbeno-politično izobraževanje v šolah, izvenšolskih izobraževalnih ustanovah in doma in

● povečana splošna kulturna raven in možnosti za še bolj pospešeno družbeno-politično dejavnost.

Potrošnja novega razpoložljivega prostega časa v te namene bo učinkovala ponovno nazaj, ponovno na še večjo rast produktivnosti in širjenja materialnih osnov tako za enostavno kot za razširjeno reprodukcijo. Hkrati pa bo v daljši perspektivi nudila možnosti za še krajši delovni čas.

Pred nami je torej velik družbeni problem, ki bo terjal najrazličnejše rešitve in ukrepe. To zahtevno nalogo pa bo mogoče uresničiti le na stulozen način, ob dobrih pripravah in vztrajni akciji, kajti drugače ne bo mogoče odkriti in aktivirati

rezerv za povečanje produktivnosti družbenega dela. Toda, če se zadržimo samo na problemih in rešitvah znotraj delovne organizacije, lahko ugotovimo, da

● intenzivnost dela pri nas še ni tolikšna, da bi lahko rekli,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kaj pomeni večja izkoriščenost kapacitet, pove tale primerjava: leta 1962 je družbeni proizvod naše industrije znašal 1500 milijard dinarjev. Če bi povečali izkoriščenost kapacitet v industriji samo za 3%, kar je — z relativno majhnimi dodatnimi vlaganji — mogoče doseči glede na znatne rezerve, ki tu obstajajo, bi dobili pri nespremenjenih drugih faktorjih proizvodnje za okoli 45 milijard dinarjev večji družbeni proizvod, kar je enako skoraj četrtini vseh občinskih proračunov Jugoslavije.

(Edvard Kardelj: »Produktivnost dela in naloge delovnih kolektivov in družbenih organizacij«)

PREDSEDSTVO RO SINDIKATA DELAVCEV V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH O NADALJNJEM RAZVOJU DRUŽBENIH SLUŽB:

Uveljaviti načela ustave

Predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev v družbenih dejavnostih podpira stališča Centralnega odbora o nadaljnjem razvoju družbenih služb ● Čeprav nova ustava — nekateri še vedno hočejo ukleniti ustanove družbenih služb v spone administrativnih in proračunskih odnosov ● Sindikati se zavzemajo, da bi se tudi na tem področju družbene dejavnosti začeli oblikovati novi ekonomski in družbeni odnosi

Pred časom so zvezni organi pripravili teze o novem sistemu formiranja in delitve dohodka ter samoupravljanja v državni upravi. Res da te teze obravnavajo predvsem nadalj-

nji razvoj ekonomskih in družbenih odnosov v zveznih organih državne uprave, toda s svojimi vsebino in določili bi bržčas neizbežno vplivale na oblikovanje notranjih odnosov v celotni

državni upravi in ustanovah družbenih služb. Če pa zdaj te teze ocenjujemo v njihovi vsebini, če jih vrednotimo s širšega družbenega aspekta, potem lahko ugotovimo, da so sestavljavci kljub želji uveljaviti načela nove ustave v nadaljnjem razvoju družbenih služb, v marsičem ostali pri starem. Lahko ugotovimo, da določila teh tez še vedno oklepajo ustanove družbenih služb v spone administrativnih in proračunskih odnosov.

Tako so se že v osnovnih principih, na katerih omenjene teze grade sistem formiranja in delitve dohodka v družbenih službah, ohranili stari administrativni in proračunski odnosi. Po tem predlogu zveznih organov o financiranju državne uprave naj bi se sicer sredstva za posamezne ustanove in službe formirala v globalih, pri čemer sestavljavci omenjajo tri načela: bodisi kot fiksen znesek v vsakokratnih proračunih, bodisi, da bi bila določena s procentom predvidene proračunske porabe v prejšnjem letu, bodisi naj bi se formirala v razmerju z gibanjem proizvodnje. Teze tudi predvidevajo, da naj bi tako odrejena sredstva ne bila več deljena na osebne dohodke in materialno-operative izdatke. Toda že v naslednjih določilih sestavljavci menijo, da bi lahko samostojnost kolektivov pri

Nepotrebna stimulacija

— Mislim, da izumiteljstva in racionalizatorstva v pravilniku ni treba posebej omenjati, ker sta itak že zapopadana v ustavni pravici do svobode govora.

Karikatura: MILAN MAVER

(Nadaljevanje na 2. strani)

STORITVENE DEJAVNOSTI SE PREPOČASI RAZVIJAJO

Iz razprave tov. Lojzeta Fortune, predsednika republiškega odbora Sindikata storitvenih dejavnosti Slovenije v gospodarskem zboru Ljudske skupščine Slovenije

Kakor je znano, se v storitvenih dejavnostih na dva načina oblikuje in deli dohodek. V trgovini in proizvodni obrti tako kot na splošno v gospodarstvu, medtem ko se v gostinstvu, komunalni dejavnosti in storitveni obrti oblikuje dohodek na podlagi pavšalov, ki jih določajo občinske skupščine. Ne glede na različne sisteme formiranja in delitve dohodka pa vsem storitvenim dejavnostim — razen zunanjetrgovinskim in nekaterim grosističnim organizacijam — primanjkuje sredstev za hitrejši razvoj oziroma za prilagoditev povečanim potrebam.

Zakaj delovne organizacije, ki so na rednem obračunu, kljub precejšnji akumulativnosti nimajo dovolj sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo, prilagojeno zahtevam odprtega tržišča, potrošnje ter življenjskega standarda?

Vzrokov je več. Subjektivnih in objektivnih. Med tiste, ki so jih krivi delovni kolektivi, sodijo stihijski razvoj delovnih organizacij, slabo izkoriščanje obstoječih zmogljivosti, slaba organizacija dela, nespodbudna delitev osebnih dohodkov, zaradi česar produktivnost prepočasno raste. Med objektivne vzroke pa smemo šteti med drugim velike družbene obveznosti, nefunkcionalno amortizacijo ter slabosti v investicijski politiki.

Iz podatkov zvezne gospodarske zbornice je razvidno, da je detajlistična trgovina (v zveznem merilu) lani poslovala s 15,3 % razlike v ceni. Od tako ustvarjenega dohodka je porabila 27 % za pokritje materialnih stroškov, 45 % za družbene obveznosti (prispevki od osebnih dohodkov niso vključeni), 18 % za bruto osebne dohodke, 7,5 % za sklade in 2,5 % za amortizacijo.

Trgovini na drobno so torej ostala res minimalna sredstva za lastni razvoj. Detajlistična mreža se krepi predvsem na račun grosističnih in nekaterih zunanjetrgovinskih podjetij, ki so se začela ukvarjati s prodajo na drobno in so del ustvarjenih sredstev porabila za ureditev lastnih poslovalnic ter skladišč. Žal, mnoga zunanjetrgovinska podjetja niso ničesar prispevala za krepitev detajlistične trgovinske mreže, čeprav sredstva, ki jih ustvarjajo, presegajo njihove potrebe. Prav zato bi kazalo gospodarske instrumente tako korigirati, da bi višje lahko porabili za razvoj notranje trgovine.

O UMESTNIH IN NEUMESTNIH PAVŠALIH

V sistemu pavšalnega določanja družbenih obveznosti pa so se uveljavile tri smeri. Nekateri občinske skupščine, na primer skupščini Ljubljana-Center in Maribor-Center, so z ustreznim odmerjanjem pavšalov oziroma z ustrežno delitvijo dohodka med družbo in kolek-

tivi zagotovile delovnim organizacijam lepo razvojno perspektivo.

Imamo pa tudi občinske skupščine, ki so ubrale nasprotno smer. Storitvenim dejavnostim so napravile tako visoke pavšale, da bi lahko govorili o fiskalnih dajatvah, odmerjenih zgolj po potrebah občinskih proračunov. S tem so seveda zaprle prizadetim delovnim kolektivom razvojno pot (drastičen primer je sežanska občina).

V tretjo skupino sodijo izredno majhne pavšalne obveznosti, ki jih ni moč niti ekonomsko niti politično opravičevati. Škodujejo tako delovnim kolektivom, ker si ne morejo ustvariti sredstev za modernizacijo in razširitev, kakor občanom, ki bodo zavoljo primitivizma storitvenih dejavnosti še naprej drago plačevali slabo opravljene storitve.

In kakšna naj bi pravzaprav bila politika pavšaliranja? Vsekakor takšna, da bi delovnim kolektivom storitvenih dejavnosti zagotavljala solidno materialno osnovo, občinskim skupščinam ekonomski interes za razvoj storitvenih dejavnosti, občanom pa hitre in kakovostne storitve.

MAJHEN PRISPEVEK K NARODNEMU DOHODKU

Zaradi skromnih vlaganj v razširjeno reprodukcijo prispevajo storitvene dejavnosti zadnjih pet let samo okoli 18 % k narodnemu dohodku Socialistične republike Slovenije. To pomeni 21 % manj kot znaša evropsko povprečje. Primerjava investiranja v storitvene dejavnosti in v druge gospodarske panoge jasno kaže, da prve zapostavljamo, zlasti promet, storitveno obrt in komunalno dejavnost. Nesorazmerja pa so očitna tudi v sredstvih, ki so jih dobile za razvoj posamezne storitvene dejavnosti.

Izgradnja pa v dobršni meri ovirajo še veljavni kreditni pogoji, ki jih mnoga storitvena podjetja ne morejo sprejeti. Presegajo namreč njihove ekonomske zmožnosti. Če k temu dodamo še razmeroma skromne vire kreditov, je težavni položaj storitvenih kolektivov glede razširjene reprodukcije še bolj očitna. Odplačilni roki najetih kreditov so prekratki, lastna udeležba pa razmeroma velika, upošteva se to, da vlaganj v nekatere storitvene dejavnosti ne moremo istovetiti z vlaganji v proizvodnjo. Često namreč ne povečajo dohodka, ampak pripomorejo samo, da je storitev kulturnejša, hitreje opravljena in solidnejša.

NUJNA JE FUNKCIONALNA AMORTIZACIJA

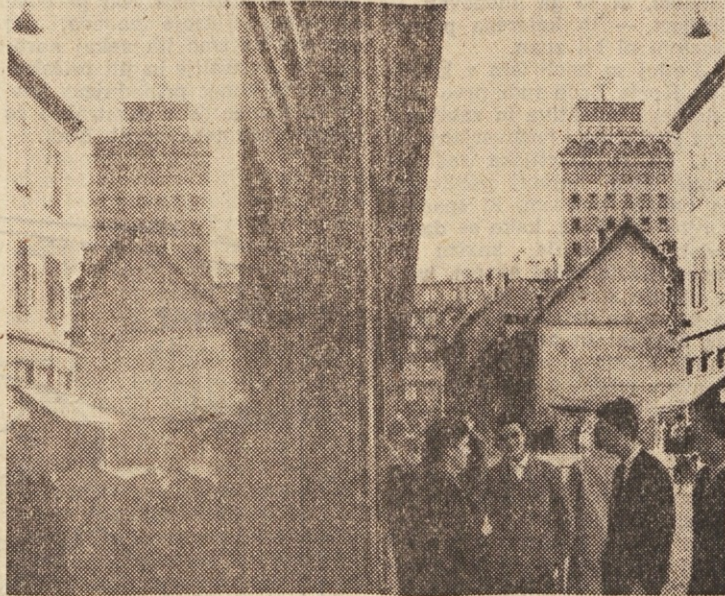
Na raven enostavne in razširjene reprodukcije vpliva seveda tudi amortizacija. Zavoljo nizkih amortizacijskih stopenj se sredstva za obnovo in modernizacijo počasi nabirajo. Do-

kaz: po neuradnih podatkih ustvarja trgovina na področju Slovenije komaj 1,5 milijarde amortizacijskih sredstev. Spričo zahtev po sodobnem trgovanju je to odločno premalo.

Položaj bi se znatno izboljšal, če bi tudi v storitvenih delovnih organizacijah uvedli funkcionalno amortizacijo. Materialna osnova delovnih kolektivov bi se okrepila, s tem pa bi se povečale možnosti za hitrejši razvoj in modernizacijo storitvenih podjetij.

Vzporedno se odpira vprašanje poslovnih prostorov in lokalov. Pri dodeljevanju le-teh je

doslej često igrala glavno vlogo ekonomska moč interesentov, večkrat pa kak subjektivni faktor. Storitvene organizacije so bile zavoljo finančne šibkosti zastopane. Od tod vedno glasnejša zahteva, naj bi storitveni kolektivi sami upravljali poslovne prostore oziroma lokale. Zahteva je upravičena. S predlagano spremembo bi spodrezali korenine neprimerni politiki, ki ni temeljila na dolgoročnih programih razvoja posameznih dejavnosti in ni stimulirala delovnih kolektivov k večjim investicijskim vlaganjem.

Odsev nedeljskega popoldneva

(Foto: M. Sparovec)

Z OBISKA V »TOMOSU«

Spodbudnejša delitev osebnih dohodkov — čarovna palica

O Tomosu še ni mogoče pisati v superlativih. Najbrž tega tamošnji delavci in uslužbenci niti ne pričakujejo, saj v razgovorih pa tudi v svojem interesnem glasilu odkrito priznavajo, da še vrsta vprašanj ni rešena, tako v proizvodnji kakor v stimuliranju tehnične inteligence in administrativcev k boljšemu delu.

Drži pa, da se razmere v tej koprski tovarni urejajo. Resda so proizvodni plani v letošnjih prvih osmih mesecih dosegli pri mopedih — njihovem glavnem proizvodu — samo 88,6 %, zaradi pogostnih zastojev na tekočem traku, ki jih niso krivi samo nevestni kooperanti, ampak tudi pomanjkljivosti v lastni or-

ganizaciji dela in proizvodnji, vendar je v primerjavi z lanskoletnimi rezultati v istem časovnem obdobju le opaziti razmeroma velik proizvodni napredek: lani je kolektiv dnevno montiral povprečno 98,3 mopedov, letos pa 150,12.

Deloma je produktivnost porasla zaradi bolj urejene dobave surovin in polizdelkov, vendar tudi delovni kolektiv pri tem ni brez zasluge. Pri neposrednih proizvajalcih deluje spodbudnejša delitev osebnih dohodkov kot čarovna palica. Takole izjavlja predsednik sindikalne podružnice v Tomosu:

»Včasih so delavci med rednim delovnim časom razpravljali o osebnih dohodkih in se jezili za obojnih nizkih prejemkov, zdaj disciplinirano delajo, čeprav jih k temu nič bolj ne silimo kot prej. Delovni polet je porasel takoj, ko smo spremenili delitev osebnih dohodkov. Prejemki neposrednih proizvajalcev in proizvodnih vodij so odvisni od individualne prizadevnosti, od vrednosti delovnega mesta, od uspeha ekonomske enote in, seveda, od poslovnega uspeha podjetja. Od maja, ko smo izpopolnili nagrajevanje, produktivnost iz meseca v mesec raste v vseh šestih proizvodnih ekonomskih enotah.«

To potrjujejo tudi podatki o preseganju norm v posameznih ekonomskih enotah. Ekonomska enota pločevina je v januarju izpolnila norme povprečno 116,1 %, v juliju pa že 126,8 %, obdelava v januarju 116,5 %, v juliju 121 %, montaža v januarju 117,5 %, v juliju 120 %.

Ze po nekaj mesecih se kaže, da delavci lahko precej več naredijo, kot so doslej in da rezerve pri samih proizvajalcih še niso izčrpane, saj posamezniki celo za 50 % presegajo norme. Prej je niso, ker se jim pač ni splačalo »garati«. Po starem sistemu delitve osebnih dohodkov so jim namreč izplačevali samo 15 % preseg norme, četudi je bil

»Primer statuta industrijskega podjetja«

Pojasnilo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije k osnutku statuta, ki ga je izdelal Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju za KLI Logatec.

V »Kadrovski politiki« (št. 5—6 iz septembra 1963), ki jo izdaja Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju, je objavljen prvi del osnutka statuta, ki ga je za Kombinat lesne industrije v Logatcu izdelal Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju. Ker je v uvodu objave omenjenega osnutka statuta rečeno, da je bil omenjeni statut izdelan na pobudo Republiškega sveta sindikatov Slovenije, daje v zvezi s to objavo Komisija za statute delovnih organizacij pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije naslednje pojasnilo:

1. V razgovorih z omejenim zavodom je Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije dal pobudo, da bi zavod pri konkretni pomoči delovnim organizacijam ob izdelavi statuta praktično uporabil in konkretiziral načelna stališča Republiškega sveta sindikatov. Zavod je bil seznanjen s temi stališči, ki so bila zavzeta na posvetovanju Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o statutih delovnih organizacij meseca februarja 1963 in na plenumu Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije meseca junija 1963. Gradivo z obeh posvetovanj je bilo tudi javno objavljeno.

2. Na seji Komisije za statute delovnih organizacij pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije dne 7. oktobra 1963 je bilo ugotovljeno, da je Zavod objavil omenjeni osnutek statuta brez soglasja komisije. Zato objave omenjenega osnutka statuta v časopisu »Kadrovski politika« ni razumeti tako, da je ta osnutek obravnaval Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije oziroma njegova komisija za statute delovnih organizacij in da se z objavljenimi stališči v celoti strinja.

3. Seja komisije sicer ni bila posvečena obravnavi omenjenega osnutka statuta, vendar pa so člani komisije ugotovili, da ta osnutek statuta, zlasti pa objavljeni komentar k statutu odstopa od nekaterih principov in stališč Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki so bila javno objavljena.

Komisija Republiškega sveta meni, da je to pojasnilo potrebno zaradi tega, ker je objava omenjenega osnutka statuta v »Kadrovski politiki« javna in ker je v njej omenjen Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije kot pobudnik izdelave omenjenega statuta.

KOMISIJA ZA STATUTE DELOVNIH ORGANIZACIJ PRI REPUBLIŠKEM SVETU ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

dejanski proizvodni efekt večji. Delavce pa spodbuja k večji prizadevnosti tudi obljuba, da norme dalj časa ne bodo revidirane.

NOVA VPRAŠANJA

Po podatkih statistične službe v Tomosu se je produktivnost v letošnjem prvem polletju povečala za 39 % v primerjavi z lanskim prvim polletjem. Poatek se zdi skorajda neverjeten in meče slabo luč na lanskoletno delo, najbrž pa drži, kajti v kolektivu slišiš, da so delavci, ki jih je ob zelo pogostnih zastojih dajala montaža drugim oddelkom na razpolago, bolj pohajali kakor delali. Ali pa so hodili na izredne dopuste in ta čas prejemali polovične osebne dohodke.

Zdaj, kakor rečeno, pridno delajo in tudi dobro zaslužijo, saj na primer nekateri delavci, ki so lani zaslužili po 23.000 dinarjev, prejemajo skupaj z durnimi zasluži 30.000 do 40.000 dinarjev, dvignilo pa se je tudi kolektivno povprečje osebnih dohodkov. V lanskem avgustu je znašalo okoli 30.000 din, letos pa 35.000 din. Bilo pa bi še večje, če bi izpopolnili delitve osebnih dohodkov tudi pri tehnični inteligenci in nasploh v upravi.

To pa je trenutno tudi najbolj pereč problem Tomosovega kolektiva. Osebnih dohodki vseh, ki delajo v strokovnih službah, so več ali manj konstantni. Sestavljata jih samo dva elementa: vrednost delovnega mesta (lahko bi rekli po starem: tarifa postavka) in poslovni uspeh tovarne, ki pa je za zdaj še vedno minimalen. Ne mislim v primerjavi z lanskim letom, ko je bilo ob koncu prvega polletja 200 milijonov izgube (do konca leta je narasla na 900 milijonov), medtem ko letošnja bilanca za prvo polletje izkazuje prvič v zgodovini Tomosa 45 milijonov čistega dohodka za sklade. Toda ta uspeh je relativen, pomemben predvsem kot dokaz izboljšane gospodarjenja, za odmerjanje osebnih dohodkov pa je važen

absolutni finančni uspeh. Po tem pa osebni dohodki pomožnih služb variirajo največ za 6 %. Posledica tega je, da lahko delovodja ali mojster v proizvodnem obratu, katerega osebni dohodek je odvisen od uspeha ekonomske enote, več zasluži kakor na primer inženir — tehnolog.

Problem se že premika z mrtve točke. Posebna komisija poskuša sestaviti tudi za prikrašane ekonomske enote spodbudnejši sistem delitve osebnih dohodkov, vendar pa zadeva počasi napreduje. Za prizadete vsekakor prepočasno, čeprav se zavedajo, da je iskanje primernejših stimulansov v strokovnih službah veliko bolj zapleteno in v vsem našem gospodarstvu manj proučeno kakor stimuliranje neposrednih proizvajalcev. Nekaj pa je tudi res: dela so se lotili z velikim čutom odgovornosti, tako da mesečno delo najbrž ne bo kratkotrajne vrednosti. Sicer pa tudi ne sme biti, kajti pomanjkanje inženirjev, ekonomistov in tehnikov v Tomosu gre v dobršni meri na račun skromnih in »zacementiranih« zaslužkov.

Prizadevnost svojih strokovnjakov na nameravajo v Tomosu spodbuditi tudi s posebnimi nagradami za patente in izume, ki jih doslej niso dajali, čeprav jim še kako gre za proizvodne izboljšave. Z njimi so se na primer Tomosovi mopedi že uvrstili med najboljše dirkalna vozila te vrste, inženirji, ki so jim prinesli sloves, pa za to niso dobili nobene denarne nagrade.

Ob koncu še tole: Odkrit pogovor o pomanjkljivostih v proizvodnji in delitvi osebnih dohodkov ter stimuliranju vseh članov kolektiva k boljšemu delu in številni poskusi, da bi jih skupno odpravili, so poročito za uspeh. Delovni kolektiv verjame vanj, od tod tudi na splošno večja delovna prizadevnost in skrb za boljše gospodarjenje.

M. K.

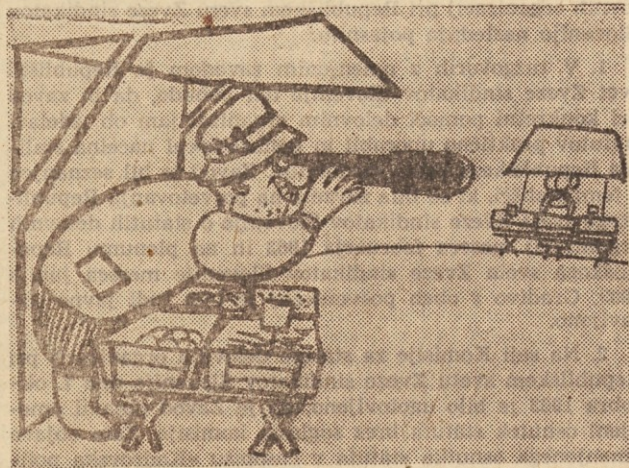

Ob dveh...

(Foto: M. Sparovec)

KDOR ZNA, ZNA...

Domislica in pol!
Na ljubljanskem živilskem trgu so si postavili čeden živobarven paviljonček, ki se zgodaj zjutraj na pol odpre z ene strani in do konca »uradnih ur« spreminj v stojnico, bogato založeno z raznovrstno zelenjavo in sadjem.
Druga njihova domislica pa je za kupce manj privlačna, če ne skočijo iz svoje egoistične kože. Prodajne cene ti prodajalec marljivo izenačuje s cenami na sosednjih stojnicah, ki so last detajlističnih in grosističnih podjetij s sadjem in zelenjavo. Zakaj to počnejo, ne obešajo na

veliki zvon. Po vsej verjetnosti ne zavoljo tega, da bi zniževali cene tujim kmetijskim pridelkom, če se pri sestavljanju cenika zgledujejo po trgovini.

Kako ste rekli? Da to ni v skladu s priporočilom, naj bi kmetijske zadruge s samostojno prodajo pobijale pohlep trgovcev in zasebnih kmetov po nepravilnih zaslužkih? To drži, toda priporočilo je eno, dejanja so pa nekaj drugega. O tem ste se nemara že sami večkrat prepirali.

Sicer pa do neke mere vendarle upoštevajo priporočilo. S samostojno prodajo vsaj za malenkost zmanjšujejo čisti dohodek konkurentom, ne morejo pa se še sami odreči »profita«, ki se jim tako rekoč ponuja. Običajna človeška slabost ali, če hočete, zelo razširjena navada, ki je domala povsod odgnala korenine.

Zato je popolnoma odveč tudi vprašanje, čemu ta kmetijska zadruga samostojno prodaja svoje in tuje pridelke, ko detajlistom in grosistu ob približno enakih cenah gnije neprodana roba...

EDINI V DRŽAVI

Tista, da bi z lučjo lahko iskali državljana, ki bi ne bil »zapufan« pri tej ali oni komunalni banki, ki bi ne vračal vsaj enemu trgovskemu podjetju, je naravnost bosca. Svobodni umetniki namreč v celoti postavljajo vse take in podobne govornice na najbolj banalno laž.

Ali jim gre za to odliko »nezapufanih državljanov« priznanje ali zavidanje, je težko reči. Naravnost čudovito, brez mesečnih odtegljajev, brez letanja za pričami, brez skromnih, potrebnih in velikih želja!

To pa že ne, pravijo svobodni umetniki. Smo najbolj diskriminirani državljanji v tej državi. Se upokojenci se lahko zadolžijo, prosijo za kredit v banki ali v trgovini, mi pa ne moremo. Samo po sili razmer smo brez dolgov, odtegljajev in obrokov.

Pravijo namreč, da če hoče tak svobodni umetnik postati dolžnik, mu to zlepa ne uspe. Ne, ker bi ne mogel dobiti treh ali štirih prič, pripravljenih za njim prevzeti

neporavnane dolgove, pač zaradi tega, ker v banki in v trgovini najprej zahtevajo potrdilo o tem, kolikšni so njihovi osebni dohodki.

Prav s tem pa se ne moremo izkazati, pravijo svobodni umetniki. Kdo pa bo izstavil tako potrdilo, ko smo svobodni in nikjer zaposleni.

Zato tudi s posojilom ni nič, pa čeprav so želje še tako skromne in čeprav bi jih bilo nujno potrebno uresničiti.

Pa pri stanovanjih je prav tako, pripovedujejo svobodni umetniki. Edina varianta je kaj podedovati in potem to pretopiti v stanovanje. Samo da vsi nismo tako srečni dediči.

In pravijo, da so nekaj že poskušali pri stanovanjskih skladih. Pa so jim pojasnili, da so povsem enakopravni državljanji in da tudi zanje velja — 20% oni sami, 30% podjetja in 50% sklad.

Pa smo tam, govore svobodni umetniki. Podjetje ne more dati, ker pač nismo z nobenim v stalnem delovnem razmerju. Banka tudi ne da posojila. Od petih ali šestih milijonov prihraniti polovico, pa je tudi v dvajsetih letih težko, ne da bi bili obrtniki! Sicer pa potlej sploh ne bi bilo treba prositi za pufo in bi lahko še hiše gradili.

H KRONIKI TEGA TEDNA SO PRISPEVALI:

- 1. Kmetijska zadruga Mokrec, Ig pri Ljubljani — MARIOLA KOBAL
- 2. Katerikoli slovenski svobodni umetnik — B. SAMARIN

Kmetijska zadruga Kozje Brdo je bila tako močna zadruga, da so ji z leti postavili združni dom, kjer so bili odslej tudi njeni upravni prostori, dvorano in klubsko sobo pa je dobilo tamkajšnje neumorno prosvetno društvo in odslej je življenje v Kozjem Brdu teklo še gladkeje.

Zapisati velja seveda tudi to, da so združni dom v Kozjem Brdu zgradili s povsem tujimi sredstvi (beri republiškimi) in to zato, da bi zadruga v Kozjem Brdu postala močna in ugledna za vzgled ostalim naokoli.

In ker so v zadrugi že dobili prostore, je bilo treba pisarne nekako tudi napolniti in zato so poleg direktorja in tajnika ter enega težaka, ki so bili doslej personal zadruga Kozje Brdo, takoj nastavili še štiri administratorke (ki so bile poprej gospodinjske pomočnice) enega živinorejca in dva agronoma, ki sta trdila, da imata do diplome le še dva izpita, nastavili so na novo tudi sadjarja, ki je baje znal odlično cepiti drevice, sestav pa seveda ne bi bil popoln, če ne bi ustanovili še posebnega oddelka, ki so ga imenovali — Ekspert — in katerega pomen kmetom ni bil znan.

Potlej so imeli tam v kolektivu Kozje Brdo tudi prvo sejo celotnega kolektiva in zaključki tega štiriurnega pogovaranja so bili, da je kmetijska zadruga Kozje Brdo najbolj poklicana, da pokaže kmetom, ki spadajo v njen delokrog, kako se danes sodobno kmetuje, kakšni so danes agrotehnični ukrepi, kako se rokuje z novimi stroji... in za konec so dejali, naj bi oddelke Ekspert in celoten kolektiv nudila kmetovalcem možnost, da bi svoje pridelke čim hitreje in čim boljše prodajali.

Bil je to lep sestanek in vse, kar je ostalo za njim, je bil z roko napisan zapisnik (pisala ga je administratorka, bivša gospodinjska pomočnica), čeprav so imeli tam v Kozjem Brdu med osnovnimi sredstvi kar tri pisalne stroje in pod ročno napisanim zapisnikom se je lastno-ročno podpisal še direktor. Kajti organov upravljanja še niso utegnili izvoliti.

Pred dnevi sem jih po enoletnem premoru spet obiskal. Kolektiv kmetijske zadruge Kozje Brdo namreč. In ker niso

mogli najti ne predsednika delavskega sveta in tudi predsednika upravnega odbora ni bilo (če sploh obstajata), zato sem na kratek intervju povabil samega direktorja kmetijske zadruge Kozje Brdo tovariša Bučka, ki se je našemu vabilu rad odzval.

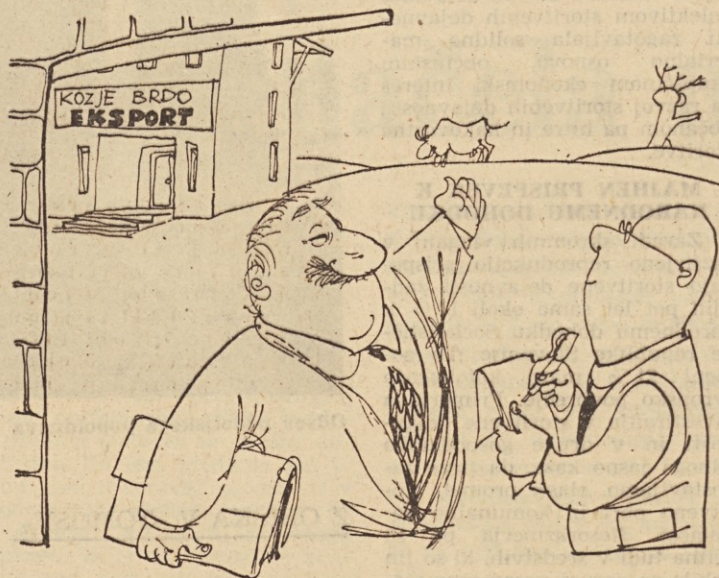
— Tovariš direktor Bučko, kakšen je vaš trenutni kadrovski sestav?

— Malo smo ga povečali, popestrili, da tako rečem. Nastavili smo štiri nove električarje, nekaj novih administratorok, pomnožili snažilke, dobili strokovnjaka, ki proučuje potrebe na trgu...

— Dovolj. Vidim, da ste gledali prav na vse, kaj pa agrotehnični ukrepi, novi stroji?

— Da, torej, o agrotehničnih ukrepih lahko rečem samo naslednje. Umetnih gnojil, kot ste gotovo brali v časopisu, lani ni bilo moč dobiti, v Kozje Brdo je prišlo le nekaj kilogramov primerkov tega prahu, kar pa seveda za bolj načrtno delo na tem področju ni zadostovalo. Pač pa smo v naši zadrugi na moč precizno pregledali domači hlevski gnoj in začudo ugotovili, da povsem ustreza. Kar pa nove poljedelke stroje zadeva, naj povem, da smo jih nekaj naročili iz Avstralije in jih pričakujemo že konec prihodnjega leta, v ta namen je v Avstralijo že odpotovalo nekaj naših ljudi.

JANEZ GOVC

ELABORATI

Takoj po tistem, ko so naši občinski odborniki prebrali v časopisu novico, da je zvezni izvršni svet namenil za razvoj turizma 11 milijard dinarjev kredita, so na izredni seji skupščine sklenili:

»Naša občina je spričo svojih naravnih lepot in njene obmorske lokacije turistična občina in kot taka ima pravico, da zaprosi za kredite, namenjene razvoju turizma.«

In so zanje tudi zaposlili.

Tovariši, ki so delili kredite, pa so jim odgovorili, naj svojo prošnjo ekonomsko utemeljijo in jim pošljejo zadevni elaborat.

Načelnik oddelka za turizem je tako sklical gradbene, urbanistične in gostinsko turistične strokovnjake, ki so v dveh mesecih sestavili zahtevni elaborat, v katerem je bilo črno na belem, da bodo 400 milijonov, za katere so zaprosili, porabili za gradnjo novega hotela, brez katerega si sploh ni moč predstavljati nadaljnjega turističnega razvoja v občini. Hotel bo sodoben, reprezentativen in tak, da bo nanj ponosna vsa občina in da bo služil tudi kasnejšim generacijam. V elaboratu je bilo podrobno zapisano, koliko bodo porabili za sleherni gradbeni element, od opeke do ključa in od kjučavnice sobnih vrat do prhe v kopalnici: Bil je tako obsežen elaborat kot Zbrani zvezki Karla Maya in tako temeljit, da je v nekaj tednih premagal vse ovire na poti do kredita.

Hotel so gradili šest mesecev in ko so ga zgradili, je bil res tak, da so bili ponosni nanj. Bil je najbolj sodobno urejen hotel na Balkanu, kot so govorili, saj je imela vsaka soba svojo kopalnico in tranzistor, vsako nadstropje svojo okrepčevalnico in bilo je toliko garaž kolikor je bilo ležišč.

Potem so občinski odborniki obračunali stroške in jih primerjali s planiranimi ter ugotovili, da so se zmotili za sto milijonov, se pravi, porabili so

sto milijonov več, kot so predvidevali, kar pa — glede na naglo rast našega gospodarstva — ni nič čudnega in zato so za to vsoto dobili dodatni kredit.

Ko je bil hotel zgrajen in ga je predsednik občinske skupščine svečano odprl ter izročil v upravljanje delovnemu kolektivu, je le-ta napravil elaborat o gospodarjenju. Iz njega je bilo razvidno, da morajo turistu zaračunati dnevno oskrbo najmanj 5600 dinarjev, če hočejo vračati kredite v določenih zneskih in rokih, odplačati vse druge obveznosti ter si hkrati zagotoviti osebne dohodke.

Napisali so cenik, lepo postlali 120 ležišč in čakali na goste.

Turisti so prihajali, se pri vratarju pozanimali za ceno, zmajevali z glavami in odhajali.

Prvi mesec so imeli 36 nočitev, drugi mesec 40 in tretji mesec 27.

— Odlično, tovariš Bučko. Tako je prav, da potlej stroji ne bodo spet nekaj mesecev stali nekoristni. Imate prosim še vi kaj povedati?

— Da, seveda, celo važno je. Povedati moram, da naša kmetijska zadruga prav tako kot lani tudi letos ne bo odkupovala nobenih kmetijskih pridelkov, gob ali sadja, ker je naš strokovnjak za proučevanje trga ugotovil, da se nam v tej smeri ni potrebno truditi, ker je letos vsepovsod toliko raznorodnih kmetijskih pridelkov, gob in sadja, da bi bilo naše naprežanje povsem odveč. V ta namen se nam je zgodila tudi že neljuba napaka, ker pred mesecem še nismo vedeli, kakšno je stanje na trgu, pa smo odkupili pet vagonov jabolk, ki so nam zdaj v skladišču segnila. Toda, upam, da to našemu gospodarstvu ne bo v škodo, saj je letos tako vsepovsod odlična letina...

Za konec sem tovarišu Bučku v imenu sebe in bralcev prav prisrčno zahvalil ter mu zaželel, da bi negov kolektiv še dolgo delal tako načrtno kot doslej in da bi se tako opravičeval obstoj te kmetijske zadruge.

Le tega ne morem razumeti, zakaj kmetje tam v Kozjem Brdu nad kmetijsko zadrugo neprestano zabavljajo.

Belokranjci so pametni ljudje, zato jim ni bilo treba dolgo dopovedovati, da bi jim integracija lesnopredelovalnih podjetij in obratov koristila.

Priznali so, da medsebojna konkurenca pri odkupu hlodovine in desk v obliki navijanja cen ni niti zakonita (cene so namreč plafonirane) niti fair niti dobra za znižanje proizvodnih stroškov in da bi v ureditvi skupne nabavne službe tako rekoč čez noč odpravili vse te nerodnosti. Poleg tega pa, seveda, precej zmanjšali potne stroške odkupovalcev, ker bi namesto treh en sam ali največ dva zadovoljivo opravljala to nalogo.

Nadalje so uvideli, da ni ekonomično, če domala vsi obrati žgajo les in se ukvarjajo z izdelovanjem pohištva, oken in vrat ter nekoordinirano nabavljajo nove stroje, ki morda tečejo letno samo po štiri mesece (Lesnopredelovalno podjetje Metlika je nabavilo stroje za izdelovanje ročajev za posebne pleskarke čopiče, kmalu zatem je enake stroje kupila črnomaljska »Zora«, oboji pa zaradi premajhnih naročil niso vse leto izkoriščeni) in da bi z enotno konjunkturo in prodajno službo pecečili poslovanje.

Skratka, kar se gospodarske plati tiče, so bila vsa lesna podjetja za integracijo. Njihovi predstavniki so se sporazumeli, da bi s specializacijo lesnih obratov dosegli veliko večji poslovni uspeh. Dogovorili so se, da se bo črnomaljsko podjetje »Zora« ukvarjalo

Integracijski zapik zavoljo stolčkov

z žaganjem hlodovine in z izdelavo elementov za montažne hiše, semiški obrat naj bi še naprej izdeloval čebelje panje, opustil pa naj bi izdelavo stanovanjske sobne opreme, ki zaradi majhnih naročil ni gospodarna, pač pa naj bi uslužnostno mizarstvo za vso Belo krajino opravljal obrat v Gradcu in z izdelavo večjih serij znižal proizvodne stroške. Lesnopredelovalno podjetje Metlika naj bi še naprej izdelovalo drobno pohištvo — stolčke, knjižne police in že omenjene držaje za pleskarke čopiče — brez črnomaljske konkurence.

Prvega aprila, ko so se predstavniki vseh bodočih integriranih podjetij sestali, je bila integracija s proizvodne, komercialne, upravne in samoupravne strani že docela razčiščena. Pogovoriti bi se morali samo še o kadrovskega vprašanju ali, po domače povedano, o zasedbi stolčkov v integriranem podjetju. Tu pa se je zataknilo. Zavoljo različnih osebnih interesov so kratko malo zavrgli skupno ugotovljene in priznane ekonomske interese in dopustili, da je integracija splavala po vodi...

Baje zdaj snujejo koordinacijski odbor lesne industrije, ki naj bi organiziral skupno nabavno službo, skrbel za medsebojno pomoč s stroji in za skupno prevzemanje večjih naročil.

Da se le še ta načrt ne bi izmislil, kajti pri volitvah koordinacijskega odbora prav lahko spet uderijo na dan različni osebni interesi. Namreč, dokler tisti, ki v metliški in črnomaljski občini urejajo gospodarsko politiko, dovolijo, da gospodarsko koristne akcije zakrnijo zaradi slepe ambicioznosti in stremuštva, ki vidi zgolj sebe in svoje osebne želje po vodilnih položajih. M. K.

Vrtiljak nepreračunljivosti

Menda se vsi strinjamo v tem, da so bili potrebni najraznovrstnejši ukrepi pristojnih organov, s katerimi je bil uvoz končnih izdelkov, surovin in drugih materialov omejen na najbolj potrebne količine, na splošno pa pogojen z izvozom. Nihče tudi ne dvomi v dober namen odgovornih organov, ki so s tem pač želeli vplivati na izboljšanje naše zunanjetrgovinske bilance.

Vendar je že dolgo znano, da je teorija eno, praksa pa včasih nekaj povsem drugega. Tako je tudi administrativna politika uvoza in izvoza sprožila — čeprav z »najboljšimi nameni« — vrsto drobnih in nepotrebnih težav z daljnosežnimi posledicami. Nepotrebnih toliko bolj zavoljo tega, ker so nastopile izključno kot posledica pretirane togosti in ozkih gledanj, kako bi prihranili dinar, še preden smo preračunali, ali tega dinarja ne bo treba istočasno nadomestiti že s tisočakom.

Malce neverjetno? Ugotovitev je žal točna. In ker se tako dogaja, ker desnica dostikrat ne ve, kaj počne levica, niso nemogoče zgodbe, kakor jih boste zdaj prebrali.

Pred tem samo še pojasnilo, da bi se prav razumeli: če že pišemo o »malenkostih«, »ne-rodnostih«, »neelastičnosti« in podobnih »sitnostih« v našem zunanjetrgovinskem poslovanju, s tem nikakor ne mislimo podpirati tiste znane zahteve naših podjetij: dajte nam surovine po svetovnih cenah, pa bomo konkurenčni na vsakem tržišču! Tokrat gre le za tisto nepreračunljivost, ki kot posledica administrativnih posegov v gospodarstvo po nepotrebnem ogroža ekonomičnost poslovanja podjetij in naše družbene skupnosti kot celote.

Toliko za dodatni uvod!

ZAGE — KISLO JABOLKO

Nikoli ne bi verjel, kakšne sitnosti lahko nastopijo zavoljo žaginskih listov, ki jih na žagah uporabljajo za razrez hlodovine.

Začelo se je takrat, ko je tovarna KORDUN iz Karlova, ki razen vsega drugega dobavlja tudi žagine liste, dosegla, da so pristojni organi prepovedali uvoz tovrstnih izdelkov. Utemeljitev: domača proizvodnja zadovoljuje vse potrebe v vseh ozirih.

Zgodba se nadaljuje kjerkoli, na primer na žagah podjetja LIP Slovenj Gradec. Po dolgoletnih izkušnjah s švedskimi, avstrijskimi in nemškimi žagami so prišli do podatkov, ki kažejo, da žagin list zdrži najmanj 8, pa tudi 10 in 12 ur nepretrganega obratovanja, ne da bi ga bilo treba brusiti. Domače žagine liste pa morajo traja do štirikrat v eni izmeni premenjati, ker se skrhaljo! Vsaka zamenjava vzame 10 do 15 minut produktivnega delovnega časa. Če bi torej dobivali ustrezne žagine liste bi — mimogrede rečeno — samo s tem dobili možnost za prehod na krajši delovni teden.

Vendar ta kritika domačega izdelka še ne pomeni vsega. Domači žagini listi tudi po ostalih kriterijih precej odstopajo od standardov inozemske proizvodnje. Prvič nastopajo znatne tolerance v debelini teh listov, kar povzroča do 2 % povečan zarez hlodovine. Se pravi, da v LIP Slovenj Gradec, kjer letno zrežejo okoli 90.000 kubikov hlodovine, po sili razmer »proizvedejo« okoli 1800 kubikov več žaganja, kot bi ga sicer in ki nima cene. Vrednostno to pomeni vsaj 20 milijonov dinarjev škode.

Toda, da bi le ostalo pri tem! Domači žagini listi tudi sicer nimajo nekaterih lastnosti, ki odlikujejo kvalitetnejše inozemske proizvode. Gre predvsem zato, da z njimi navzlic vsemu trudu ni mogoče tako gladko in paralelno razrezati hlodovine, kar pa brez težav dosežejo naši žagarji s tistimi žaginskimi listi, ki so jih uporabljali pred prepovedjo uvoza. Če pa les ni tako zrezan, avtomatično pade njegova cena vsaj za vrednost ene kvalitete; to je za 3 tisočake pri kubiku. Koliko to znese pri 90.000 kubikih lahko izračunate sami!

Končna ugotovitev pa je naslednja: zaradi »zaščite« domačega proizvajalca je bilo res prihranjeno okoli 3 milijone dinarjev, oziroma ustrezna vrednost deviz. Zato pa LIP Slovenj Gradec izgublja dnevno osmino produktivne delovne ure svojih žagarskih obratov, letno proizvaja za 20 milijonov dinarjev preveč žagovine ter pri ceni žaganega lesa izgublja nadaljnje težke milijone.

Kaj se zdaj bolj izplača?

(P. S.: pred zaključkom lista so iz LIP Slovenj Gradec sporočili, da so pristojni organi začasno spet odobrili uvoz žaginskih listov in rezalnega orodja — seveda za njihove lastne devize. Op. pisca)

NAJVEČJA DRAGOCENOST

Precej gospodarstvenikov, s katerimi sem se pomenkoval o teh zadevah in zadevcah je pol v šali, pol zares omenilo, da med njimi še najbolj uspevajo tisti, ki so si ob prebiranju kriminalik razvili tudi detektivsko raziskovalno nagajenja. Brez tega se namreč zelo težko znajdeš v obilici uradnih restrikcij ter tako imenovanih internih (bančnih) restrikcij, ki so — kadar so in za kogar so.

Naslednji primer bo najbolj zgovorna ilustracija:

V kovinskem podjetju UNITAS Ljubljana so — tako kot večina livarn — prišli v strašanske škripce zavoljo pomanjkanja grafitnih livarskih loncev, v katerih talijo barvaste kovine in njihove zlitine. Do težav je prišlo zaradi tega, ker je nekdo dosegel, da teh loncev ni mogoče več uvažati, čeprav je domača proizvodnja šele v povojih.

V podjetju UNITAS so želeli izvedeti, kako je prišlo do prepovedi uvoza. Izkazalo se je, da gre za interno (bančno) restrikcijo. Kdo pa je nanjo vplival, pa samo domnevajo. Pred časom so namreč prišli v njihovo podjetje zastopniki Keramične industrije iz Liboj, ki so pripeljali s seboj prve 400-kilogramske livarske lonce lastne proizvodnje po neki tuji licenci. Po preizkusu v livarni podjetja UNITAS se je izkazalo, da ti lonci (v nasprotju z manjšimi velikostmi, ki pa so kvalitetni) ne ustrezajo. Zastopniki Keramične industrije iz Liboj so takrat povedali, da vsaj še dobro leto dni ne bodo mogli doseči zahtevane kvalitete in da bodo v tem smislu tudi informirali pristojne organe!

Če omenjeno pojasnjuje ozadje tega problema, pogledajmo še, kakšne težave sicer povzročajo livarski lonci našim podjetjem!

Po osemletnih izkušnjah podjetja UNITAS zdržijo nemški in italijanski livarski lonci povprečno do 120 vložkov. Najboljši angleški livarski lonci (SALAMANDER) so uporabni celo do 200-krat. V nasprotju s tem pa na primer češki, poljski, vzhodnonemški in sovjetski livarski lonci zdržijo trikrat manj, čeprav med njimi in na primer italijanskimi v ceni skoraj ni razlike. Vendar ne gre samo za trajnost teh livarskih loncev. Izdelki vzhodnoevropske proizvodnje (tovarna Liboje se je naslonila na licenco ene teh držav) so predvideni za kurjenje s koksom, kar povsod opuščajo glede na velik izmet, ki ga povzroča ta postopek in glede na težke delovne pogoje. V podjetju UNITAS pa peči že dolgo kurijo z nafto in tudi zato izdelki vzhodnoevropske proizvodnje — takšni, kot so jih dobivali doslej — ne ustrezajo.

Primer je nedvomno bolj zapleten kot prejšnji, vendar bistveno lahko povzamemo: do prepovedi uvoza iz zahodnih in vzhodnih držav je prišlo prej, preden smo izpad nadomestili s kakršnokoli domačo proizvodnjo. Če se nekatera podjetja ne bi »znašla«, oziroma imela manjše zaloge, bi večina naših livarn sploh prenehala obratovati! V primeru podjetja UNITAS je bilo tako, da jim je livarske lonce posodil LITOSTROJ. Tako zdaj lahko obratujejo z zmanjšano zmogljivostjo. Samo zaradi pomanjkanja livarskih loncev pa se je v zadnjih 45 dneh proizvodnja zmanjšala za 25 %. Kupci po nepotrebnem čakajo. Med drugim je ogrožen tudi izvoz. Ali je na vse te posledice sploh kdo računal?

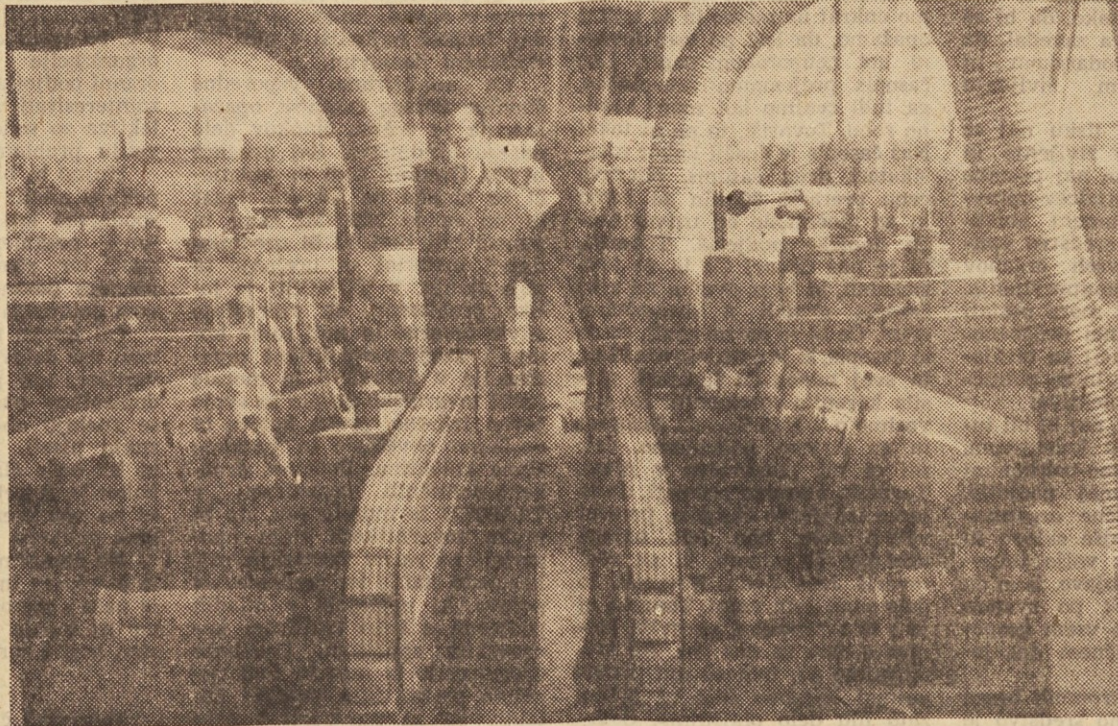
DROBNJARIJE — MAR RES SAMO TO?

• S problemom pomanjkanja kartonske ambalaže je naša javnost pravzaprav že seznanjena. Težave so se sicer že zmanjšale, niso pa še urejene in ... zato nepotrebna jeza in stroški.

Proizvodna podjetja, ki izvažajo, imajo v zvezi s tem velikanske težave. Če gre za manjša naročila ambalaže, jih proizvajalci teh izdelkov notejijo prevzeti. Če naročijo večje količine, pa jih omenjene tovarne spet ne prevzamejo, ker imajo zasedene zmogljivosti. Naročniki te ambalaže pa tudi ne morejo čakati, ker morajo iz-

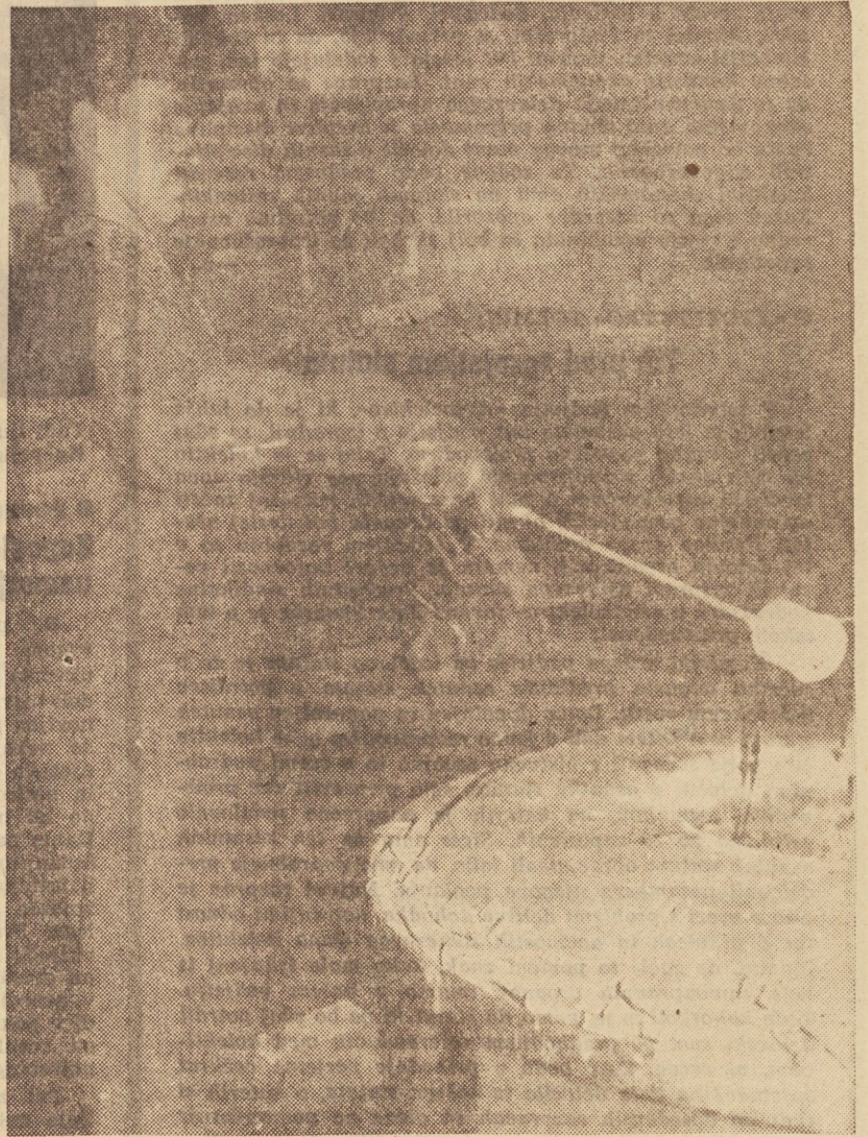

Najkrajša (z zakoni pa najbolj sprta) pot do mnogih rezervnih delov je, če jih kupiš s »prihranjenimi« dnevnici in prineseš v podjetje obnem z osebno prtljago

Takole poteka čelo pri žagi, če je sodobnejše izvedbe

V tej peči je skrita ena največjih dragocenosti tovarne »Unitas« — izposojeni grafitni livarski lonec

polniti pogodbe z inozemskimi kupci. Glede na »načelno« potrdilo proizvajalcev ambalaže, da imajo zasedene zmogljivosti, pristojni organi zdaj sicer dovoljujejo uvoz ambalaže. Vendar je postopek dolgotrajen, tako da so že bili primeri, da je našim proizvodnim podjetjem — zlasti lesno predelovalnim — kupčija padla v vodo samo zato, ker pravočasno niso dobila ambalaže, da bi odposlala že izgotovljene izdelke!

Ob tem pa vendarle imamo podatke, kolikšna je domača proizvodnja kartonske ambalaže ter kolikšne so potrebe. Vsaj v načelu, pa tudi dejansko, je bilo torej mogoče predvideti ukrepe, ki bi vsaj omili, če že ne povsem odpravili te »drobne« težave.

• Se nekaj drobiža iz čevljarske industrije: ta v povprečju potrebuje za okoli 2 % vrednosti obutve materialov iz uvoza. Tovarni PEKO Tržič, ki bo letos dosegla okoli 900.000 dolarjev izvoza, je potrebno okoli 100.000 dolarjev za lepila, zardge, kapice, tekse in druge drobnjarije. Čeprav so podjetju odobrena omenjena sredstva, pa naročila v inozemstvu le težko realizirajo. To samo zato, ker na primer Tvornica čeličnih proizvodov v Karlovcu začne s proizvodnjo teksov za strojno šivanje — vendar v nepopolnem asortimentu. Pristojne organe pa je treba o tem šele prepričati! Ali pa na primer »Prvi partizan« iz Titovega Užica osvoji proizvodnjo zadrž. Čeprav ima zaradi tega zadrž proizvajalec obutve množične reklamacije že na domačem trgu, je spet treba »prepričati« odgovorne organe, da domača proizvodnja kvalitetno še ne ustreza in da so vsaj za izvozne pošiljke potrebni nekateri uvozni materiali. In dalje: neka naša tovarna je osvojila proizvodnjo kapic za čevlje. Zato je bil prepovedan uvoz. Vendar pa omenjena tovarna ne more zagotoviti naši obutveni industriji zadostnih količin tega izdelka...

Takih in podobnih težav in problemčkov pa je še dosti; ne le v obutveni industriji, ampak tudi drugod.

Značilen je pripetljaj s krogličnimi ležaji. Po nomeklaturi izdelkov štejejo med rezervne dele. Slednje uvažamo glede na razpoložljive devize,

potem ko banke občasno razpišejo natečaje in prijave za uvoz rezervnih delov. Toda kako naj neko podjetje predvidi, da bo na primer v prihodnjem letu odpovedal prav ta in ta ležaj — banka pa zahteva prav izjavo, kaj bo podjetje potrebovalo v prihodnjem letu? V bistvu pa je vsem jasno, da kroglični ležaji predstavljajo rezervni del manjše vrednosti, ki pa brez njega stroji ne morejo obratovati. In čeprav človek razume, da je naš uvoz v marsičem pogojen z blagovnimi listami v okviru meddržavnih trgovinskih pogodb, verjetno ne bi bilo nemogoče doseči tudi tega, da bi banke po skrajšanem postopku in iz rezervnih deviznih sredstev omogočale dopolnilni uvoz tistih izdelkov, materialov ali orodij, brez katerih ni mogoča normalna proizvodnja; oziroma ki povzročajo zastoje in prekinitev pri delu.

SAMO PRIPOROČILO

Omenjam samo nekaj primerov »nerednosti«, ki izvirajo iz pretirane »zaščite« domačih proizvajalcev, čeprav le-ti na splošno uživajo večje ugodnosti kot njihovi konkurenti na tujih tržiščih. Kakšne so posledice take politike in kako se odražajo na produktivnost dela, na rentabilnost naših podjetij in končno na akumulativnost in gospodarski potencial naše države; je jasno, čeprav nikjer ni številk, ki bi pokazale, koliko družba pravzaprav vrača podjetjem (v raznih oblikah) samo zato, ker po administrativni poti štedi predvsem pri »malih« deviznih izdatkih.

Toda razen teh čisto gospodarskih so še druge posledice. V mnogih podjetjih so mi odkrito povedali, da razne manjše nadomestne dele, ki jih po redni poti ne morejo dobiti, enostavno vtihtapijo v državo. Z najboljšim namenom — nedvomno! Ker drugače ni mogoče, prihajajo sestavni deli, razna orodja, materiali in drugi pripomočki kot »darilne pošiljke«, »vzorci brez vrednosti« in drugače. So primeri, ko nekaj formalno le začasno uvozimo, začasno ocarinimo itd., ker ni bilo pravočasno izdano uvozno dovoljenje, izvozno naročilo pa je vseeno treba izpolniti. Ščasoma se pa to, tako ali drugače, seveda uredi. Toda ne glede na vse te pobude, ki nedvomno izvirajo iz želje, da bi navzlic vsem težavam (potrebni in nepotrebni) omogočili kolikor toliko normalno obratovanje naših podjetij, se vendarle v takem početju skrivajo kralji gospodarskega kriminala. In še ime naše družbe kot celote blatimo v oči tujih poslovnih partnerjev, ko — seveda tudi v lastnem interesu — pomagajo našim podjetjem, da lahko zaobidejo zakon.

Zato namesto konca samo priporočilo: prav je, da razvijamo domačo proizvodnjo v vseh tistih primerih, ko je to ekonomsko utemeljeno, zlasti še, če se z njo osvobodimo odvisnosti od uvoza. Vendar naj o tem, ali domači proizvajalec že lahko s svojimi izdelki nadomesti proizvode tujega porekla, ne bi odločili enostransko zgolj upravni organi. K temu bi morali pritegniti tudi potrošnika — to je ostala proizvodna podjetja. Zgolj njihov posvetovalni glas bi že veliko odlegel, da bi se izognili številnim »drobnjarijam«, ki v končni posledici drago stanejo in prizadevajo vsakogar izmed nas.

Taka liberalizacija zunanjetrgovinskega poslovanja bi seveda pomenila zgolj elastičnejše urejanje problemov in problemčkov, ki zdaj nastopajo zavoljo togosti in ozkih gledanj ter drugih posledic »zaščite« domačih proizvajalcev in ostalih administrativnih posegov v blagovno izmenjavo s tujino. Kadar pa bomo našo devizno bilanco uravnovesili — temu pa se počasi približujemo — bo seveda mogoče razpravljati tudi o vsebinsko bogatejši liberalizaciji načel in prakse zunanjetrgovinskega poslovanja.

MILAN GOVEKAR

Na dnevnem redu: statuti

»INLES« RIBNICA:

Pozornost izobraževanju

V kombinatu lesne industrije »Inles« v Ribnici, ki ima svoje obrate v Kočevju, Sodražici, Prigorici, Loškem potoku, Ribnici in Podpreski, si prizadevajo, da bi izdelali čimboljše osnutke statuta...

»ATOELEKTRO« TOLMIN:

Tik pred sprejetjem statuta

V tolminskem podjetju »Avtoelektro«, ki je do julija letošnjega leta poslovalo kot podjetje v izgradnji, so zdaj začeli z redno poskusno proizvodnjo...

Komisija našega podjetja za izdelavo statuta je že v začetku avgusta predložila osnutek statuta v potrditev delavskemu svetu. Delno dopolnjen in popravljen osnutek statuta smo potem dali v javno razpravo...

»CRNOMELJ«:

Osnutek v razpravi

V črnomaljski občini so že izdelali osnutek občinskega statuta. O njem so razpravljali delovni kolektivi, krajevne skupnosti in družbeno-politične in ostale organizacije...

Tudi ljubljanski pionirji so se številno udeležili nedeljske proslave 20-letnice kočevskega zbora v Kočevju (Foto: Milan Sparovec)

POSTOJNA: Zaposlovanje in poklicno usmerjanje skupna skrb

S problematiko poklicne vzgoje se na Postojnskem ukvarja Zavod za zaposlovanje delavcev. Ko je bil Zavod ustanovljen pred skoro tremi leti in še nekaj časa potem, je bilo njegovo delo precej kampanjsko...

Pri zaposlovanju se pojavljajo nekatere specifičnosti kot npr.: v prvem polletju so potrebovali v delovnih organizacijah v primerjavi s istim obdobjem lani za 176 odstotkov več moških...

Močno se je tudi izboljšalo razumevanje delovnih organizacij do rednega prijavljanja prostih delovnih mest in dajanja drugih Zavodu za redno in dobro poslovanje potrebnih podatkov...

Posebne težave pri Zavodu pa povzroča prekasno sporočanje delovnih organizacij, kakšne ljudi potrebujejo. Tako je bilo npr. do konca marca prijavljenih le nekaj nad 300 prostih delovnih mest...

stojnske občine na novo zaposlili kar 743 oseb.

Nezaposlenost ne povzroča večjih težav, saj traja za večino oseb (67%) od enega do štirih mesecev. To so osebe, ki niso sokriva, da je do odpovedi prišlo. 30% je takih, ki so sami prekinili delovno razmerje...

V mesecu poklicnega usmerjanja je Zavod razposlal 665 pisem staršem, katerih otroci so končali osnovnošolsko šolanje. Posvetovanj o izbiri poklica, ki jih je bilo 24, se je udeležilo kar 700 staršev...

Tudi v poklicnem usmerjanju se pojavljajo težave, ki povzročajo motnje v delu Zavoda, vendar bi jih lahko z nekoliko

dobro volje in več zavesti vendarle lahko odpravili.

Letos je bil rok za prijavo prostih učnih mest do 28. februarja. Vendar je do tega roka bilo prijavljenih manj kot 59 odstotkov mest. Ko so v mesecu poklicnega usmerjanja (marc) učenci, ki so končali šolsko obveznost, videli seznam prijavljenih prostih učnih mest, sta bila upravičena strah in bojazen: kam? Nekatera podjetja ne prijavijo prostih učnih mest in se le-ta oddajajo nekako »pod roko« po poznanstvu...

Kot že rečeno: Zavod v Postojni uspešno rešuje svoje naloge, uspeh pa bo še večji in korist skupnega dela boljša, ko bo njegovo sodelovanje z večjimi podjetji in z določenimi občinskimi službami vsestransko, aktivno in stalno.

BA

Pred odhodom vlaka iz ljubljanske železniške postaje na nedeljsko proslavo 20-letnice kočevskega zbora (Foto: Milan Sparovec)

7 dni v sindikatih

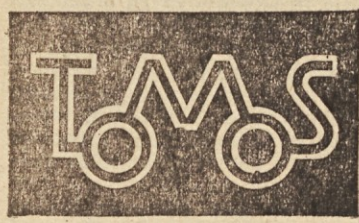
OSS PTUJ:

Pred dnevi je bila na plenarni seji občinskega sindikalnega sveta Ptuj osrednja tema razprave analiza, kako poteka prehod na 42-urni delovni teden. Predsedstvo sveta je sicer o tem že razpravljalo prve dni septembra...

V razpravi je bilo grajnovo mnenje tistih članov v delovnih organizacijah, ki trde, da je ta akcija za naše gospodarstvo še preuranjena, da bomo pri tem naleteli na velike težave in podobno. Take trditve in mnenja, je bilo rečeno, zmanjšujejo pomembnost te navede pomembne družbene akcije. Razen tega je bilo ugotovljeno, da priprave ne potekajo dovolj načrtno...

Kot že rečeno: Zavod v Postojni uspešno rešuje svoje naloge, uspeh pa bo še večji in korist skupnega dela boljša, ko bo njegovo sodelovanje z večjimi podjetji in z določenimi občinskimi službami vsestransko, aktivno in stalno.

IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DE

O namenu in pomenu tovarniškega tiska

Ko govorimo o uspehih in neuspehih naših delovnih organizacij in ko kritično presojaemo delo znotraj podjetij, po navadi pozabljamo na vlogo tovarniškega tiska, ki je in mora biti informativna vsega notranjega življenja v delovni organizaciji.

dihanje podjetja. Podatki naj bi bili dani v taki obliki, da bi sleherni član kolektiva razumel gospodarsko ter družbeno-politično življenje podjetja, zavoda ali ustanove. Ti podatki bi morali biti napisani tako, da bi se vsak član kolektiva zavedal, da soodloča v gospodarskem in družbeno-političnem življenju podjetja.

V tovarniškem tisku naj se odraža resnično življenje in delo v kolektivu in naj postane tribuna proizvajalcev-upravljajcev ter instrument kolektivne kontrole in sredstvo vplivanja na delo vseh organov upravljanja in samoupravljanja.

Iz teh nekaj skromnih besed je razvidno, kakšno sredstvo je tovarniški tisk v rokah kolektiva. Vprašati se moramo, koliko mi sami doprinasmo k te-

mu, da bi naš tisk res služil ti-stemu namenu, ki ga mora imeti. Če pogledamo samo naš odtis do svojega časa, vidimo, da je vse kaj drugega kot zadovoljiv. Časopis izdajamo samo enkrat na mesec in še takrat opažamo, da leži po vsej tovarni kot neuporaben papir. Ker časopis prejmemo brezplačno, ga tudi cenimo kot manj vredno robo. Tovariši, to pa ni tako! Naš časopis je dražji kakor marsikateri drug časopis. Njegova cena preraste 80 din za izvod in ga plačujemo od ustvarjenega dobička podjetja. Tovariši, to je naš denar! Če bi se tega zavedali, bi brez dvoma na svoj časopis gledali z drugačnimi očmi. Če bi se pa zavedali, da je to časopis, ki je ogledalo nas vseh, bi svoj odnos do lastnega glasila korenito spremenili. Ko govorimo o TOMOS-ovem časopisu in ga čitamo, godrnjamo, češ: saj ni nič pametnega v njem. Tovariši, moramo priznati, da že samo izhajanje časopisa pomeni veliko delo, tiho delo našega uredniškega odbora, ki ga vodi tovariš Jaša Zvan. Tovariši, ki delo služni nam vsem. Tovariši, ki je s tem zaposlen, opravlja pionirsko delo za nas vse. Ne kritizirajmo ga, temveč mu pomagajmo! Njegovo delo ni lahko, zato mu delo olajšujmo. Sodelujmo! Opisujemo vse, kar je važnega v podjetju. Potem bo list res naše ogledalo, ki nam bo v

ponos. Da pa ni naš časopis boljši, kot je, denimo roko na srce in priznamo, da smo v veliki meri sami krivi. Saj bi naši prispevki veliko pripomogli, da bi naš list ne bil najboljši samo v občini, kakor je do sedaj, temveč najboljši v naši socialistični domovini. Če analiziramo vzporedne številke našega časopisa, opažamo, da je večina člankov delo našega uredništva. Saj drugače ni šlo. Urednik hodi in pronsrtači za članke po tovarni, češar bi ne smelo biti. Mi sami bi morali biti tisti, ki bi uredniku dajali material za urejanje in objavlanje. V TOMOSU je toliko problemov, da preraščajo okvir tovarne in tudi same komune. Družbeno-politične organizacije v TOMOSU bi morale imeti tovarniško glasilo za svojo javno tribuno, preko katere bi dosledno obveščale in vzgajale člane kolektiva. Dolžnost družbeno-političnih organizacij v TOMOSU bi morala biti, da bi preko tovarniškega tiska opazovale na razna vprašanja, prikazovale stanje ter preprečevale pojave, ki nastajajo v mladih podjetjih s tako različnim kadrovskim sestavom. Družbene organizacije bi morale tudi nenehno preko tiska vzgajati kolektiv ter ga usmerjati v našo socialistično stvarnost. Samoupravni organi v TOMOSU bi morali preko tovar-

niškega tiska polagati obračun kolektivu, ne v suhoparnih številkah, temveč prikazati uspehe in neuspehe kolektiva tako, da bo to razumljivo slehernemu članu kolektiva. Le tako bo mogoče odstraniti probleme TOMOSA, če bodo družbeno-politične organizacije in samoupravni organi podjetja znali preko tiska zainteresirati vsakega člana kolektiva za sodelovanje pri reševanju problemov.

Nujno bi bilo preko tiska na podlagi analiz obdelati tako gospodarsko kot kadrovsko vprašanje posameznih ekonomskih enot ter strokovno izobrazbo vsakega posameznika na njegovem delovnem mestu. Ob sklepu tega članskega pozivam vse delovne tovariše in tovarišice, naj pristopijo v krog dopisnikov našega časopisa ter se znebigjo občutka, češ da ne znajo pisati. Imamo urednika, ki bo naše članke uredil tako, kakor je potrebno za objavo. Ko se bo voz premaknil, bo stekel brez velikega truda. Ne pozabimo, da je list glasilo kolektiva in ne tovarne. Zato je naša dolžnost, da sami skrbimo za to, da bo vsebinsko pester, bogat, zanimiv in aktualen. Z. A.

je, da se je končno nekdo iz vrst neposrednih proizvajalcev zganil in povedal, kako misli. Iskreno želimo, da bi se pozivu tega dopisnika odzvali še drugi člani kolektiva, da bomo z združenimi močmi privedli naš list na dostojno višino.

Osnova za prihranek na materialu

V predzadnji številki našega lista smo našeli eno izmed kočljivih vprašanj — stimulacijo za prihranek na materialu. Zdjaj, ko je pripravljena osnovna in bežna analiza o pogojih ugotavljanja prihranka na pomožnem materialu v plemenitilnici I, lahko registramo osnovne značilnosti in težave, na katere smo našli pri reševanju tega problema obrata EE plemenitilnice I, ki pa je tesno povezana z drugimi, morda še bolj perečimi vprašanji v podjetju kot celoti. Mnenja smo, da je osnovno, predno govorimo o realnem prihranku in s tem v zvezi o stimulaciji, da uredimo skladiščno službo in v zvezi z njo tudi

• RADOVLJICA:

58 milijonov primanjkljaja in vendar - nič sivih las

Zbori zavarovancev, ki so jih sklicali po posameznih volilnih enotah na področju podružnic Komunalnega zavoda Jesenice za radovljjski okoliš, so bili zelo slabo obiskani. Kljub temu da je Komunalni zavod pripravil zelo obširno in zanimivo gradivo za obravnavo na zborih zavarovancev, kaže, da zavarovanci nimajo posebnega zanimanja za probleme socialnega zavarovanja. V nekaterih volilnih enotah zaradi premajhne udeležbe zborov sploh ni bilo mogoče sklicati. Ali je zadeva res vredna tolikšnega nezanimanja?

Skupščina KZ je obravnavala podatke o 8-mesečnem poslovanju Komunalnega zavoda. Ti izkazujejo primanjkljaj za to obdobje kar prek 58 milijonov dinarjev, od tega na področju Jesenic prek 46 milijonov in na področju Radovljice prek 11 milijonov.

Izdatki skoraj po vseh postavkah so se v letošnjem letu znatno povečali v primerjavi z letom 1962. Za ambulantno zdravljenje pri manjšem številu zavarovancev kot lani so izdatki narasli za prek 10 milijonov dinarjev, kar pripisujejo razširitvi zdravstvene službe in porastu cen. Za zdravljenje v bolnicah so stroški porasli za prek 2 milijona. Stroški za zobozdravstvo v radovljjskem okolišu so nižji za prek milijon dinarjev, toda na Jesenicah so večji za okoli 9 milijonov. Pri tem je treba omeniti, da je letos manjše število zobozdravstvenih storitev. Tudi pri ostalih postavkah razen pri izdatkih za zdravila in zdravljenje v klimatskih zdraviliščih (kjer so nižji) so izdatki narasli in tako računamo, da bodo ob koncu leta zabeležili še večji primanjkljaj. Obenem nastaja vprašanje, kako in od kod kriti ta primanjkljaj. Skupščina KZ bo na svojem sledečem zasedanju verjetno o tem razpravljala in sprejela ustrezne sklepe, ki pa bodo verjetno taki, da bodo morali predpisati posebni dodatni prispevek delovnim organizacijam.

Komunalni zavod je v začetku leta 1963 planiral, da stroški enega aktivnega zavarovanca ne smejo presegati 20.000 dinarjev.

Po podatkih zavoda za 8 mesecev pa so skoraj vse, zlasti gospodarske organizacije, to vsoto že občutno presegle. Kako ti stroški nezadržno naraščajo, nam kaže nekaj naslednjih primerov. Na področju Radovljice so stroški na enega aktivnega zavarovanca po posameznih podjetjih v povprečju znašali: v Verigi 23.076 din, v Almiri 27.533, Elanu 28.791, GP Radovljica 20.881, GP B. Bistrica 23.261, TIO Lesce 28.869, Plamen Kropa 24.169, Tovarna čokolade Lesce 28.928, Kemična tovarna Podnart 27.453 itn. Na jeseniškem področju pa: v Zelezarni Jesenice 33.501, PVP Jesenice 20.538, Elektrarna Moste 31.388, Gradis Jesenice 25.938 itn. izdatkov na enega aktivnega zavarovanca v povprečju.

Odstopljeni zneski delovnim organizacijam za kritje stroškov bolovanja do 30 oziroma do 7 dni so bili v glavnem realni in je večina podjetij izkazala prihranek. Tam, kjer so izkazali primanjkljaj, je ta le malenkosten in ne bo posebnih težav za njegovo kritje.

Odstopljena sredstva za kritje stroškov nesreč pri delu niso realna in previsoka skoraj za vsa podjetja. Tako je bilo na področju zavoda v ta namen odstojeno gospodarskim organizacijam prek 59 milijonov dinarjev, porabljeno pa po nepopolnih podatkih komaj 15 milijonov din. To pomeni, da je ostalo podjetjem več kot 44 milijonov dinarjev sredstev, ki jih po veljavnih predpisih lahko uporabijo le za tehnične izboljšave pri preprečevanju obolenj oziroma samo preventivne ukrepe pri preprečevanju nesreč pri delu in poklicnih obolenj.

V zvezi s tem vznika več vprašanj: ali bi lahko zamrznjenih 44 milijonov porabili za kritje nastalega primanjkljaja tako, da bi podjetja namesto dodatnega prispevka odstojala sredstva, ki so jim ostala neporabljena iz naslova za kritje stroškov za nesreče? V kolikor se pri zavodu odločijo na predpisovanje posebnega prispevka v mejah zakonitih določil, ali bo ta prispevek enak za vsa podjetja ali pa bo za tista podjetja, ki so porabila več sredstev večji, za tista, ki so porabila manj, pa manjši?

O vsem tem in o ostalih vprašanjih ob stalnem naraščanju stroškov za zdravstvene usluge bi se morali pogovoriti na zborih zavarovancev in slišati mnenja in predloge zavarovancev samih. Žal zavarovanci za to niso pokazali zadosti zanimanja. In če pride do tega, da bodo morali primanjkljaj kriti iz osebnih dohodkov ali drugih skladov podjetij, ali bodo takrat bolj zainteresirani.

• TRBOVLJE:

Program za »mesec varnosti«

Komisija za HTV pri delu pri občinski skupščini Trbovlje je v zadnjem času nekajkrat razpravljala o programu za »mesec varnosti pri delu«, ki bo od 10. oktobra do 10. novembra. Sklenila je priporočiti organom samoupravljanja, sindikalnim organizacijam, tehničnim vodstvom in službi HTV pri delu v delovnih organizacijah, da posvetijo posebno skrb higiensko-tehnični zaščiti oziroma varnosti zaposlenih pri delu in v prometu.

V delovnih organizacijah v Trbovljah bodo v tem času pripravili vrsto predavanj in razgovorov z zaposlenimi o HTV pri delu, varnosti v prometu in o preventivnih zdravstvenih

ukrepov. Pripravili bodo tudi razstavo osebnih zaščitnih sredstev in ponazarjali njihovo uporabo. V vseh delovnih organizacijah bodo pregledali prevozna sredstva, s katerimi se vozijo zaposleni na delo. Organom samoupravljanja je komisija priporočila, naj skupaj z varnostno službo v delovnih organizacijah opravijo preizkus znanja vodstvenega kadra o HTV pri delu.

-k-

• ZELEZARNA RAVNE:

Prvi rezultati ob preizkusnem prehodu na 42-urni tednik

V ravenski železarni so »na tihem« že pred tremi meseci uvedli 42-urni delovni tednik, in sicer v topilniškem obratu. Tako so hoteli pridobiti na osnovi praktičnih preizkusenj vrsto po-

datkov za postopen prehod na skrajšan delovni čas v vseh obratih. In dobili so jih.

V topilnici so torej obratovali v treh izmenah. Sedaj obratujejo tu v štirih izmenah, zaposleni pa imajo prosta dva zaporedna dneva. Ob dotedanjem troizmenskem delu je posameznik opravil povprečno mesečno 236 ur, torej precej nadur. To predvsem v pomladi, jeseni in zimi. Sedaj pa o nadurnem delu ne govore več. Z izkoriščanjem delavnega časa tudi ob nedeljah popoldne in ponoči, pridobe več kvalitetnih jekel, kar ima dvojni pozitivni učinek. Realizacija obrata narašča, ker proizvedejo več jekla in ker le-tega »prodajo« dražje ostalim predelovalnim obratom.

Rezultati trimesečnega preizkusa govore, da so dosegli za 16% večjo realizacijo ob 17% večji zaposlenosti, izdatki za osebne dohodke pa so porasli prav tako za 16%.

Ostali predelovalni obrati imajo sedaj na razpolago več kvalitetnega jekla, kar znova povečuje celoten dohodek železarne.

Hkrati ob preizkusnem prehodu v topilnici na krajši delovni čas, so spremenili tudi merila za delitev in oblikovanje osebnih dohodkov. Tako je osebni dohodek mojstrov v dobršni meri odvisen od kvalitete jekla in zmanjšanja izmečka. To nadomešča delno poprejšnje njihove prejemke za nedeljsko, oziroma nadurno delo.

Izkušnje, pridobljene s tem preizkusom, bodo s pridom uporabili pri analiziranju pogojev v drugih obratih, v martinarni, kovačnici itd.

• ZASAVJE:

Primer medobčinskega sodelovanja

Te dni začenja z delom medobčinska inšpekcijska služba za štiri zasavske občine, in sicer Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi in Litija. V okviru medobčinske inšpekcijske službe bodo delovale gradbena, tržna, sanitarna, veterinarska, gozdarska in delovna inšpekcija. Kmetijska inšpekcijska služba pa bo še naprej delovala — spriči posebnih pogojev v vsaki občini — samostojno. Sedež skupne medobčinske inšpekcijske službe bo pri občinski skupščini v Trbovljah, kjer bo organizirana v posebnem oddelku.

Računajo, da bodo znašali letni stroški skupne medobčinske inšpekcijske službe za Zasavje okrog 31 milijonov dinarjev; občinske skupščine Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi in Litija pa bodo prispevale sredstva na podlagi posebnih izračunov, ki temeljijo na številu objektov za pregled oziroma na številu zaposlenih (delovna inšpekcija). Tako mislijo doseči večjo učinkovitost teh služb in hkrati zanje zmanjšati izdatke.

-k-

Varčevanje

na nepravem mestu lahko več škodi, kakor koristi

Pa vendar zaradi zanemarjanja razsvetljave neodgovorno zapravljamo na tisoče delavcem vid, eno najdragocenejših dobrin.

ELKO svetilko za vsak namen in za vsak prostor

Koristite brezplačne usluge: nasvete, ponudbe in projekte naših strokovnjakov za razsvetljavo. Sporočite nam svoje želje in težave. Skupno bomo laže hitro rešili vsak problem razsvetljave.

ELEKTROKOVINA
MARIBOR

Ziv... žav... v vzgojno varstvenem domu na Kodeljevem v Ljubljani (Foto: Milan Šparovec)

KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV

evidenco. Sedanji sistem primitivnega, izdajanja blaga (materiala) iz pomožnega skladišča barv in kemikalij v obratu I nikakor ne ustreza in je zato nujno, da prihaja do diferenc in nesorazmerij.

Tudi poslovanje v barvni kuhinji, ki je tesno vezana na to skladišče, ne nudi realnih podatkov, saj barvna kuhinja nima niti podatkov o tem, kakšne količine in vrste barv ter kemikalij je sprejela iz skladišča. Barvna kuhinja ima podatke o naročenih vrstah in količinah, ne pa tudi o dobavljenih. Analiza je pokazala, da pri tem nastajajo precejšnje razlike. Kuhinja mora prikazati na eni strani prejem materiala, na drugi pa izdajo, ki mora z upoštevanjem zaloga biti enaka prejeti.

Do teh razlik pride zaradi različnega vpisovanja na »nabavnico« iste naročilnice. Postopek pri sestavi nabavnice je tak, da dajejo barvna kuhinja in tudi drugi oddelki skladišč naslednji dan dobavnico za pretekli poslani dan. Skladišče dobi le dva izvoda, od katerih gre eden v materialno knjigovodstvo, drugi pa ostane v skladišču. Na ta dva izvoda vpiše skladiščnik izdane količine. Barvna kuhinja in vsakdo drugi pa ima na svojem izvodu napisane le naročene količine. Tako ima skladišče možnost, da vpiše kot izdane poljubne količine, potrošnik —

v našem primeru barvna kuhinja s tiskarno — pa o dejanski obremenitvi nima pregleda.

Sama poraba barv za posamezne tiskarske stroje oziroma artikla mora biti točno vodena tako, da se lahko vsak trenutek izračuna dejanska poraba in napravi primerjava z normirano.

Za vse to, oziroma za sam obračun realnega prihranka na materialu, pa je osnovno troje: realni tehnično in vrednostno izdelani normativi, točno zajemanje porabe in stalne cene. Dokler ne bodo rešene te tri osnovne točke, ne moremo govoriti o resničnem in dejanskem ugotavljanju ustvarjenega prihranka. Razumljivo je, da morajo pri postavljanju normativov služiti kot osnova le recepti colorista, ki za vsako varianto predpisuje porabo barv in kemikalij za enoto proizvoda. Recept oziroma tehnični normativ porabe pa spet ni stalen. Pogosto pride do sprememb zaradi novih sestavin (barv in kemikalij), zaradi novih barv, ki jih mora proizvodnja uporabljati zaradi tržnih razmer namesto prvotnih, po tehničnem normativu določenih barv in kemikalij. Nemože pa je zahtevati hitre rešitve v sedanjem stanju, ko funkcijo colorista opravlja obratovodja, ki je zaposlen oziroma preobremenjen z operativnimi posli.

Podatki o dejanski porabi

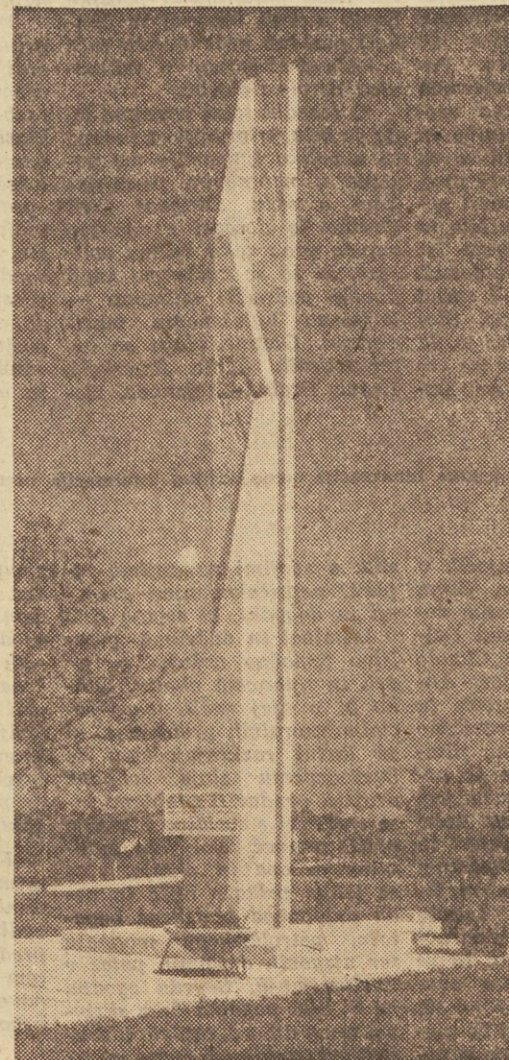
npr. tiskarskih barv in kemikalij zaradi pomanjkljivega evidentiranja ne morejo dati točne osnove za obračun porabe materiala, ki pa sedaj služi tudi za kalkulacijo cen. Zato bodo morali tiskarji voditi bolj točno evidenco kot doslej.

Smatramo, da je obračunavanje prihranka pri materialu po dejanskih tržnih cenah neprimerljivo. Ker bi tu šlo za stimulacijo neposrednega proizvajalca na določenem delovnem mestu, ne morejo pri tem obračunu obstajati gibljive cene pač pa edinole stalne. Delavec vsekakor ne more vplivati s svojim delom pri stroju na tržne cene materiala, ki ga uporablja za izdelavo določenega artikla in ne bi smel biti prizadet, če se je cena neki barvi ali kemikaliji na trgu spremenila.

Razumljivo je, da predlog za stimulacijo na prihranek zaradi omenjenih težko ni mogoče napraviti čez noč, ker smatramo, da mora biti temeljito študijsko obdelan in mora kot osnovo upoštevati stvarno stanje v obratu in če hočete v celotnem podjetju. Pogoji, ki sedaj obstajajo za relativno realno ugotavljanje prihranka na materialu, vsaj trenutno še niso zreli in bo potrebno odstraniti oziroma rešiti vse navedene težave, predno bomo lahko pristopili k realnemu obračunu prihranka na materialu.

J. J.

GORNJA RADGONA

slavi 15. oktobra svoj občinski praznik v spomin na odhod prvih partizanov v Pohorski bataljon ter na prve aretacije skojevcev in članov OF 15. oktobra 1941

Za občinski praznik čestitajo vsem kolektivom in vsem delovnim ljudem:

OBČINSKA SKUPŠČINA
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI ODBOR ZB
TER VSE OSTALE MNOŽIČNE ORGANIZACIJE

JUBILEJNA PREDSTAVA

Če prislunemo gledališkim, kulturnim in drugim delavcem, ki so 1944 na osvobojenem ozemlju v Crnomlju pripravljali in prisostvovali premieri Borovih »Raztrgancev«, nas njihova pripoved kar malce osupne. V dne, ko so tako željno pričakovali originalnega, sodobnega slovenskega odrskega teksta, sredi razburljivih vojnih dogodkov na eni in zmage na drugi strani, niso videli v »Raztrgancih« velike umetnine, niti jim niso prerokovali življenja. Toliko kritičnosti v viharnih dneh! Vendar pa so se nekje zmotili. To priznavajo danes tudi sami. Če bi bili »Raztrganci« umetniško še bolj skromno delce, bi se vendarle obdržali med našim narodom kot živa, resnična podoba nekega časa in ustvarjanja. Zakaj danes beremo in poznamo Vodnikove pesmi, Desetega brata, može, ki so na-

pisali prve slovnice ali zgodovinske spise. Kot prve in edine vsaj v določenem obdobju svoje vrste. Saj tisto, kar smo delali večeraj, je dalo pečat vsemu današnjemu.

Zato Borove drame ne moremo vrednotiti zgolj z umetniških vidikov. Velik umotvor res niso, vendar so obrtniško toliko izdelani in vsebinsko zanimivi, da lahko zažive tudi na malih amaterskih odrih. In vsaj tako dolgo, dokler bo nedavna preteklost v nas še živa, si bodo tu in tam spontano pridobili prostor na odrskih deskah.

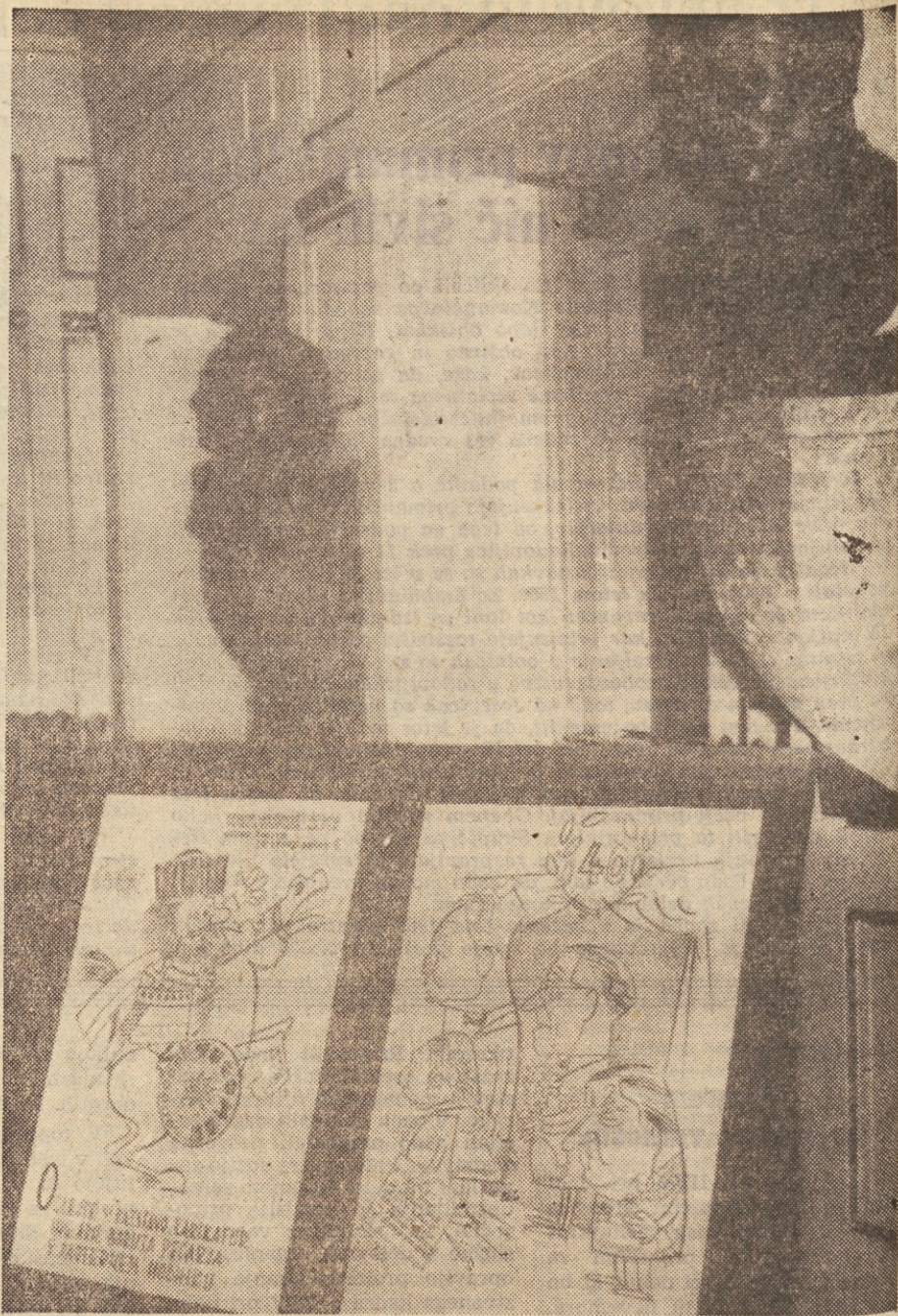
»Raztrganci« Mateja Bora so drama medvojnih razmer na slovenskem Stajerskem. Raztrgance je imenovalo prebivalstvo, okupatorjeve vohune, ki so se izdajali za partizane in skušali vnesti zmedo in razdor med partizansko gibanje. Hodili so v hiše, hodili celo

med borce v brigade. In Bor pripoveduje, kako sta nekega večera prišla v mlinarjevo bajto dva človeka. Kdo ve, sta raztrganca ali partizana?

Predstava »Raztrgancev« 5. oktobra ob dvajseti obletnici zboru odposlancev slovenskega ljudstva v Kočevju, je bila dogodek, ki mu komaj utegnemo najti podobnega. Zdelo se je, da je za nekaj ur prevladala med igralci in gledalci v dvorani ona danes malodane že pozabljena živa in neposredna vez ter toplina in prisrčnost. Kakšna razlika med to predstavo v Šeškovem domu in onimi v naših osrednjih gledališčih! In vendar so tudi to pot igrali člani ansambla Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane in Mestnega gledališča ljubljanskega. Isti igralci, ki so pred dvajsetimi leti prvič nastopili v Raztrgancih in so še danes aktivni bodisi igralci ali režiserji: France Presetnik, Ema Starčeva, Vladoša Simčičeva, Jože Gale, Draga Ahačičeva, Lojze Potokar, Jože Tiran, Stane Česnik, Vida Levstikova, Franjo Kumer.

V avditoriju pa je sedelo nebroj partizanskih borcev. Tako so dogajanje na odru pred začetkom in odmorom dopolnjevali spomini na nekdanje dni. Tu sta se po dolgih letih srečala stara tovariša, si segla v roke, se smejala in govorila v potokih. Tam pa ju je spremljala vrsta radovednih, mladih oči, ki poznajo vojno samo iz pripovedi in knjig. In spet na drugem koncu nekdo ni vzdržal, da bi ne govoril kar med predstavo samo: Glej, takrat je bila scena malo drugačna. Kakšna borba in streljanje! Prima. Kakor v resnici...

Teško bi bilo zapisati še kaj več, zakaj tisto, kar nam je ostalo po sobotni predstavi »Raztrgancev« ni bilo ne umetniško doživetje, ne občudovanje predstave, ki je bila resnično lepa, marveč doživetje preteklosti in ponos. A. P.

Pravkar je v Predverju SNG v Ljubljani odprta razstava karikatur Boruta Pečarja, ki v slikovitih risbah podaja pregled Dramskih uprizoritev.

Kaligula želi spremeniti svet

S premiere Camusove »Kaligule« v Drami SNG v Ljubljani. V naslovnih vlogi in na fotografiji Andrej Kurent

Drama Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani je pretekli teden pričela svojo letošnjo sezono z igro Al-

berta Camusa »Kaligula«. Zakaj ravno s »Kaligulo« je pravzaprav vseeno. Toda, če smo utegnili v Gledališkem listu prebrati besedo o novem programskem letu in zagledali podarek, da želi biti Drama sodobno angažirano gledališče, ki ga zanimajo predvsem moralni problemi družbe, se nam izbor Camusa za začetek sezone ne zdi slučajen. Teško bi pač našli v sodobni literaturi pisatelja in folozofa, ki se s tolikšno svojkostjo in prizadevnostjo vprašuje o smislu in nesmislu naše morale, našega bivanja in obstoja, kot prav ta francoski avtor. Doslej smo ga na Slovenskem bolj poznali iz proznih del in kot enega izmed pripadnikov filozofije absurda. Zdaj pa se lahko torej ponovno seznanimo še z njegovo dramatikom. In prva ter obenem poglavitna ugotovitev ob srečanju s Camusom kot odskim piscem je, da je tudi v tej zvrsti umetnosti do kraja zvest sebi in svojim večnim problemom.

Kaligula, vzorni rimski cesar, utrpi nenadoma veliko izgubo: umre mu ljubljeno bitje, sestra in ljubica hkrati. Nekaj dni obupan tava po mestu in zaman ga išče ves dvor. In ko se vrne, je ves spremenjen. Toda ni ga toliko užalostila nenadna smrt, da bi se spremenil, marveč spoznanje, da na svetu ni ničesar večnega in da je svet, kakršen je, neznošen in nesmišeln. Zato si zaželi »luno ali srečo ali nesmrtnost, sploh nekaj, kar bi bilo nemara noro, toda kar bi ne bilo od tega sveta.«

Kaligula ima oblast. In oblast pomeni, da lahko stori in preizkuša prav vse, kar se mu zahoče. Ker je prepričan, da bo absurdnost vseh človeških zakonov, odnosov, naziranj in misli lahko spremenil, če jih bo postavil na glavo, se loteva prav neverjetnih reči. Kaligula ubija, spreminja religijo, piše nove ekonomske in moralne zakone. Nikomur, niti svojim najbližjim ne prizanesa, saj vidi, da se vsi zapovrstjo podrejujejo tistemu življenju, ki ga živimo tudi mi vsi. Zato si seveda nakopije obilico sovražnikov. Le malo jih je med njimi, ki vedo, da Kaligula ni blaznež, da je tragični junak, da ukrepa, kot mu vele-va razum, in obenem pri tem trpi, vse — za »bodočo srečo«. Toda prav ti jasnovidni sovražniki postanejo zanj usodni, zakaj očuvati in obrdžati hočejo obstoječi svetovni in človeški rod, v katerem edino morejo živeti.

Kaligula torej, ki se bori proti nesmislu, počenja vse življenje nesmišelnosti sam. In ko se tega na koncu zave, je prepozno. Morilci so že pred njim, starodavno kolesje človeške družbe se bo vrtelo naprej. Ne sreča, ne nesmrtnost, ne svoboda, ljubezen in logika... ne morejo biti izven tega sveta.

Camus, predstavnik filozofije absurda, torej tudi s koncem svoje »Kaligule«

le« zgovorno kaže, da ne proglašaja absurda zaradi njega samega, ampak da je v njegovi biti toliko one zdrave življenjske sile, ki se s tem absurdom neprestano spopada z željo priti do novih, bolj oblik našega današnjega življenja.

»Kaligula« Alberta Camusa je idealna drama s skrajno skopim akcijskim dogajanjem, toda vendarle resničen umetniško pomemben odrski tekst. Se malo ne dolgočasen in dolgozezen. Iskristov in globina avtorjevega duha ter poetičnosti jezika ne popustijo od začetka do konca. Vsak, tudi najmanjši preblisk misli je tako izrgan iz življenja nas vseh, da mu moramo prislunčiti in verjeti. Smisel našega življenja, ki ga Camus v »Kaliguli« razbohoti do skrajnosti, je samob v videz pretiran.

Ob ljubljanski predstavi »Kaligule« izstopata za gledalca, vajenega dramske hiše, predvsem dve reči: razkošje uprizoritve in interpretacija Kaligule Andreja Kurenta. Komaj razumljivo je, da tega dolgoletnega, solidnega igralca pravzaprav še nismo poznali. In naj je pomen režiserja v gledališču še tako znan, moram vendarle ponoviti, da lahko prenekateri umetnik, če težiser ne prepozna njegove prave biti, ostane le na pol svoje umetniške poti. Kurentov Kaligula je bil tako žalosten, krut in obenem tragično velik junak, kakršnega si ob branju teksta komaj lahko zamislimo kot resnično živo figuro. Mnogo mu je pripomogel do uspeha tudi prijeten, močan igralčev glas v srednjih legah, potem neki tragični smisel za humor in umirjena, zato pa globoko prepričljiva eksplozivnost.

Režiserja Andreja Hienga odlikuje ne le obrtniško znanje svoje stroke, temveč predvsem veliko duhovno obzornost, kar je znova dokazal v Camusovi »Kaliguli«. Kako bi sicer mogla ta drama ostati na odru tako idejno izpovedno in vendar prav nič zemeljsko privzdignjena. Na lepi, stilizirani sceni z rimskim stebrom (scenograf arh. Sveta Jovanović) z igralci v bogatih rimskih oblačilih (kostumograf Mija Jarčeva) je Hieng razpostavljaval svoje situacije, ki so na prazni sceni tu in tam prihajale v nekakšen nered in nasilnost, predvsem v nastopu pesnikov. Sicer pa bi mi komaj kaj očitali.

V »Kaliguli« je nastopil skoraj ves moški ansambel Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Vidnejše vloge so imeli še Dušan Skerdl, ki je z umirjeno prepričljivostjo interpretiral Helikona, najožjega Kaligulovega sodelavca, Danilo Benedičič, mladi pesnik, mestoma rahlo jokav, vendar z izrazito mladostno občutljivostjo in globino, potem vodja zarote Boris Kralj, hladen, razumarski Kereja, odlični arh. tipod vsestransko aktivnega Kaligule, in France Presetnik kot Patricij Senekt in eni najbolj karikiranih vlog, kar je Presenikova igra močno podkrepila. Edina igralka Štefka Drolčeva je interpretirala Kesonijo s pravo notranjo toplino in tragičnostjo. ELA PEČE

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Povejmo takoj, da je — čeprav namenjen za preteklo sezono — prinesel »Julij Cezar« tudi v fiziognomijo letošnjih programskih načrtov spodbudno svežino, ki se lepo ujema z nekaterimi nakazanimi potmi in repertoarju Slovenske filharmonije in Koncertne poslovalnice. Povejmo tudi, da razmeroma slabo zasedena dvorana verjetno ne pomeni frontalne in dokončne reakcije publike na baročno glasbo — temveč prej, ali pa vsaj v tolikšni meri posledično vzgoje, ki je je bila ta publika deležna že vrsto let doslej. Ilustracija: občinstvo so le deloma sestavljali stalni obiskovalci in abonenti Slovenske filharmonije. Res je, da koncertnih izvedb oper (še, celo baročnih) pri nas nismo va-

jeni, pa tudi to je res, da take izvedbe ne morejo docela pričarati pravega »opernega« vzdušja, ki bi docela pritegnilo povprečnega ljubitelja. Toda vzroki so vendarle globlji: našo programsko politiko bomo morali čimprej in čimbolj pozorno uravnovesiti tudi z načrtnimi posegi v zakladnico baročne glasbe.

O izvedbi sami povejmo to, da je bila pripravljena vzorno in z veliko ljubeznijo ter polodana z natančnim premislekom o stilu. Dirigent Ciril Cvetko je dosegel z njo lep uspeh, prav tako večina solistov, ki so se večinoma znali dovolj podrediti stilnemu — komorno uglašenemu muziciranju. Glavne vloge so interpretirali: Samo Smerkolj, Ileana Bratuž-Kacjanova, Bo-

žena Glavakova, Mitja Gregorčič in Danilo Merlak. O komornem orkestru Slovenske filharmonije ter komornam zboru ljubljanske Opere (razzeno o njegovi dikciji) — lahko napišemo najkrajše.

In še ob robu — podobnih primerov je pri nas več ko dovolj — »družbina« iz natisnjenih programov je mogoče razbrati: da je Händel »predklasični« skladatelj. Ne gre za besedico samo — gre za celotno gledanje, ki sodi, da »prava« glasba začanja šele z mojstri dunajskega klasicizma, ves »prej« pa da je stvar zgodovinskih razprav in le včasih, zaradi piete ali ugleda, tudi koncertnih dvoran in poslušalcev. Nekako tako so se »nekoč« na Nemškem odločili za »predzgodovino...« B. L.

POTREBNA NOVOST

KONCERTNA IZVEDBA HÄNDLOVE OPERE JULIJ CEZAR

Nič novega

FRANCOSKO-ITALIJANSKI FILM »SESTANEK«

Spričo imen, sodelujočih v italijansko francoskem filmu »Sestane«, res ni ničesar novega. Režiral ga je Jean Delannoy, igral pa Jean Claude Pascal, Annie Girardot, Andree Parisy, Odil Versais in drugi — tako bi upravičeno pričakovali tudi solidno filmsko zgodbo. Vendar že po prvih prizorih lahko začutimo, da avtorjem ni šlo za neko psihološko razglabljanje in iziskanje vzrokov v človekovi razdvojenosti, razkroju majhne družinske celice nad vse simpatičnih in človeško naravnih in preprostih ljudi, ki se očitno v življenju niso povsem znašli, temveč jim je šlo predvsem za fabulo, ki bo gledalca čimbolj intenzivno zapo-

slila s svojimi zunanji zaleteti, nepričakovani srečanja in dogodki, ki segajo celo v kriminal in odkrivajo grozljivo temačno vzdušje v ljudih in njihovem okolju. Lahko bi v njej našli nekaj socialno moralnih problemov, ki so lastni razkrajajočemu se buržoaznemu sloju sodobne družbe, vendar ti problemi niso tretvirani s socialno moralne plati, temveč zgolj kot zanirniva osnova in okolje, kjer se lahko prikaže blišč in beda sodobnega pariškega bogataša, petrolejskega magnata ter njegovih osnovnih potez v uveljavljanju. Seveda zgodba ne bi bila popolna brez skrivnostnega umora, zapleta v družini petrolejskega mogotca ter

nenadnih odkritij in razjasnitvev o marsičem nepredvidnem. Po številnih zapletih, usodnih srečanjih in spoznanjih je družina bogataša uničena, ponovno pa se najdejo oba mlada zakonca, ki ju je življenje brez logičnih utemeljitev privedlo v okolje, kamor v svojem iskrenem in človeško preprostem čustvovanju vsekakor ne sodita.

Film je nekakšna drama s kriminalnim ozadjem, s solidnimi sodelavci in solidno izvedbo. Gledalca pritegnejo predvsem znani obrazi, medtem ko mu zgodba v bistvu ne pove ničesar izrednega in novega.

I. B.

»ZAPLANIRANJE«

Sment, nekateri ljudje so pa res zlobni. Tistim, ki so v ljubljanski občini Moste planirali finančna sredstva za športne klube in telesnovzgojna društva, očitajo pristranost.

Opozarjamo, da gre za čisto natolcevanje!

Načelno vsi klevetani planerji priznavajo primat telesni vzgoji, ki se goji po šolah in v množičnih telesnovzgojnih društvih, če tega niso tudi v praksi potrdili pri razdeljevanju občinskih proračunskih sredstev za prihodnje leto, sta kriva napačen planerski postopek, seveda nehoteno oziroma nezavestno napačen, to je treba posebej poudariti, in prevelika dobrostnost planerjev.

Denar so najprej odmerjali športnim klubom. Košarkarjem, nogometašem in rokometošem po 30% celokupne razpoložljive vsote. Uravnalovka ali, kakor pravijo gospodarstveniki, linearna delitev, se ji zlobneži posmehujejo, je z vzgojnega vidika popolnoma na mestu. Moščanski košarkarji so se letos pretokli v I. zvezno ligo in je velikodušna odmera denarja samo

MED PRIPRAVAMI NAŠIH ALPINCEV NA VELIKO PREIZKUŠNJO

ČUDNA MERILA

Pravzaprav smo si že nekako edini v tem, da je dandanes vezan naš vrhunski šport na dokaj čedne kupe cvenka. Izjem ni veliko. Nekoč zelo pogosto rabljeni besedi »čisti amaterji«, zvene danes že bolj ironično kot resno. Je že tako... Radi se postavimo, gode nam slava in koristi nam afirmacija v svetu. Rezultati večje vrednosti pa hočejo celega človeka. Vemo to, zato pogosto sežemo molče globoko v žep. Gre nam za ugled, za afirmacijo...

Čudna so pri tem le merila in izjeme, ki jih povzročata naša širokogrudnost, oziroma »skopost«. Čudna in težko razumljiva zato, ker včasih dobrohotno nudimo za kolo, telesni kulturi povsem nekoristno atrakcijo težke milijone. Ko pa gre za to, da bi na primer prisluhnili potrebam tistih naših tekmovalcev, ki s svojo dejavnostjo in znanjem vedno na novo navdušujejo mlado in staro za eno najlepših in najbolj zdravih razvedril, in za katerimi je danes stoji nad desetisoce športnikov — le skomignemo z rameni.

V mislih imamo naše alpske smučarje ter njihovo skromno »četo« najboljših, ki se po svojih močeh trudimo in samotna peha naprej. Ob vsej velikodušnosti in razumevanju do tekmovalnega športa ji namreč ne nudimo niti osnove za enakovreden boj s sosedi. Ko pa bodo ponovno zaživela smučišča, bodo naša usta spet polna očitkov in kritike. Vse do danes pa še nismo zgradili svojim najboljšim tekmovalcem ene same primerne proge za trening (za potrebe sto skakalcev smo zgradili sto skakalnic!)... vse do danes jim še nismo omogočili niti eno samo sezono priprav, ki bi bile vsaj malce podobne pripravam naših sosedov... še danes si nismo povsem na jasnem, da morajo imeti dobri tekmovalci že meseca decembra v nogah na stotine kilometrov... da ne omenjamo potrebne opreme, nadomestila za izgubljeni čas na delovnem mestu, izgubljenih let pri študiju in v službi in tako dalje. O tem ne premišljujemo mnogo. Na vrata pa trka olimpijsko leto. Samo še štiri mesece nam namreč ločijo od starta naše smučarske reprezentance v Innsbrucku.

Večji del priprav (in zamujena časa) je za nami, štiri mesece nas še čakajo. »V okviru danih možnosti« je bilo marsikaj že storjeno, še zdaleč pa ne toliko, da bi smeli zadovoljno prekrizati roke. Sicer pa, pogledjmo, kaj nam je o dosedanjem delu in načrtih povedal trener reprezentantov Jaka Magušar, ki se je pravkar vrnil s triglavskega ledenika, od koder je njega ter njegovih dvanajst varovancev prignalo deževno vreme. Dosedanji trening je izgledal nekako takole:

Maja: Petdnevni trening na dilcah pod Prisojnikom. Celoten trening je bil posvečen predvsem izpopolnjevanju tehnike...

Junija: Individualni kondicijski trening po klubih in skupno testiranje zmogljivosti, na katerem so se mlajši tekmovalci bolje odrezali od starejših. Na splošno pa je test pokazal, da vsem tekmovalcem več ali manj

primanjkujejo nujno potrebne kvalitete v pogledu moči, hitrosti, spretnosti in vzdržljivosti...

Julija: Spet petdnevni trening pod Prisojnikom in konec meseca zadnja tekma na Češki koči...

Avgusta: Šestdnevni trening na triglavskem ledeniku poleg Kredarice...

Oktober: Ponovno šestdnevno delo na snegu pod Aljaževim stolpom, ki je bilo zaradi slabega vremena predčasno prekinjeno...

Torej, od konca pretekle smučarske sezone pa do danes so prebili naši olimpijski kandidati na snegu dobrih dvajset dni. Trener Magušar nam je povedal, da so bili dnevno približno po pet ur na snegu. Od tega so (skoraj natančno!) hodili navkreber štiri ure in 45 minut, ostalih pet minut pa je bilo namenjenih »čistemu treningu«, to je smučanju.

Preprost sklepen račun nam torej pove, da je naša smučarska elita, ki se pripravlja na največjo preizkušnjo, to je olimpijske igre, imela v zadnjih šestih mesecih eno uro in petdeset minut učinkovitega treninga. Skratka, presmučala je natančno toliko, kot presmučala povprečen nedeljski smučar v dveh do treh dneh pozimi nekje v Kranjski gori. Seveda, tudi hoja navkreber je koristna in dober dopolnilni trening, toda slabi dve uri vožnje v pol leta je pa kljub vsemu malce skromen podatek; posebno če pomislimo, koliko kilometrov so pridobili v poletnih mesecih Avstriji, Francozi, Nemci, Svičarji in drugi! Človeku se pri vsem tem vsiljuje vprašanje, ali res predstavlja na primer skromna prenosna žičnica na enem izmed naših »večnih smučišč« tako velik izdatek, ki bi bil za nas nesprejemljiv, oziroma za naše smučarje nepotreben?...

Pred zimo čaka naše smučarje ponoven test zmogljivosti v Ljubljani in nato konec novembra spet trening na snegu. Predpogoj za vsakršno upanje na ugodno uvrstitev v Innsbrucku (relativno ugodno!) pa je, da se v decembru preselijo naši smučarji vsaj za deset do štirinajst dni na smučišča v Cerviniji. Tja hodijo Francozi, tja hodijo Nemci, Avstriji in še drugi reprezentanti, ki vedo, da je osnova za začetek vsake tekmovalne sezone vsaj 500 in več presmučanih kilometrov. Našim smučarjem pa bi pomenil trening v Cerviniji (kjer bi presmučali dnevno vsaj desetkrat toliko kot v enakem času nekje pri nas v zadnjih šestih mesecih) še mnogo več kot drugim, saj je znano, da imajo prav zaradi poznega prihajanja v formo, naši uspehe vedno šele konec tekmovalne sezone. Pozno, najmanj mesec dni prepozno! Lep primer za to so rezultati našega Jeseničana Lakote. Ko je lansko leto nastopil na prvi veliki mednarodni smučarski prireditvi v inozemstvu je imel 17 sekund zaostanka za prvoplasiranim

tekmovalcem. Potlej pa je bil njegov zaostanek iz tekme v tekmo za dve do tri sekunde manjši, tako, da se je 9. marca v Chamonixu približal zmagovalcu za 3,35 sekunde in dosegel zares lep uspeh ter pustil za seboj vrsto svetovnoznanih tekmovalcev. Lepo, samo malce pozno!

Podobna opažanja smo zabeležili tudi pri ostalih naših tekmovalcih.

Zal zaključki še niso rodili pravega uspeha, saj namreč še danes natančno ne vemo, kdo bo dal potrebna sredstva za trening v Cerviniji. Vprašanje je celo, če jih bo sploh kdo dal! Vprašanje je tudi, kdo o tem premišluje (če sploh kdo premišluje!). Morda se ne zavedamo, kako težka naloga čaka naše ljudi na olimpiadi? Morda še nismo izračunali, da bo moral pustiti naš tekmovalec za seboj vsaj po enega Nemca, Švicarja, Italijana, Francoza ter vse Russe, Poljake, Bolgare, Fince, Švede, Norvežane, Američane, Japonce in še vrsto drugih odličnih smučarjev, če se bo želel uvrstiti okoli — dvajsetega mesta!

In namesto zaključka.

Težka, zares težka naloga je pred našimi alpskimi tekmovalci. Se posebej, če pomislijo, kako naporen, trd in obenem malo učinkovit je bil njihov trening, ko so na višini 2500 metrov ob pomanjkanju kisika ure in ure peščili z dilcami na ramah, da so potlej lahko smučali nekaj minut, medtem ko so njihovi konkurentje onstran meja presmučali istočasno ob žičnici na stotine kilometrov, ne da bi jim bilo treba pri tem trošiti dragoceno energijo.

Težka zato, ker nam je žal žrtvovati še nekaj sredstev in postaviti tudi naše smučarje — ki s svojo dejavnostjo konec koncev navdušujejo na desetisoce ljudi za eno najlepših in najbolj zdravih razvedril, kar jih pozna naša telesna kultura — v vrsto ostih tekmovalcev, pri katerih naša širokogrudnost ne pozna meja, pa čeprav nam ne prinašajo ne slave, ne afirmacije in še manj potrebne koristi.

ANDREJ ULAGA

PRIJATELJSKO SREČANJE OB DRAVI

Spet je minilo leto dni od zadnjega srečanja športnikov obdravskih elektrarn v avstrijskimi kolegi v Celovcu in St. Andražu. Takrat so bili gostitelji delavci in uslužbenci avstrijskih elektrarn, letos pa so to dolžnost prevzeli športniki naših Dravskih elektrarn.

Športno srečanje, na katerem se bodo udeleženci pomerili v streljanju, kegljanju, namiznem tenisu in šahu, bo danes in jutri v Vuzenici, oziroma Mariboru.

K. J.

NA TEMO: NALOGE IN OBVEZE NA TELESNO-KULTURNEM PODROČJU OB PREHODU NA 42-URNI DELOVNI TEDEN

NOVO RAZDOBJE!

Odgovorni forumi in ljudje na področju telesno-kulturne dejavnosti oziroma športnega razvedrila in oddiha, morajo po željah, možnostih in potrebah delovnih ljudi kar najbolje poskrbeti za priprave in prehod na novo razdobje oddiha in rekreacije v tednu z 42 urami dela

Prihajamo v razdobje novih nalog in obveznosti. Uvajanje 42-urnega delovnega tedna je vsekakor v prvi vrsti gospodarski in tehnično organizacijski problem, ki pa po drugi strani narekuje nove naloge vsem dosedanjim organizacijam za telesno kulturo, kot ustanavljanje povsem novih društev, ki se bodo prilagodila potrebam ljudi v proizvodnji.

Dovolj je, da si ogledamo za uvod preprosto računico: v mestu s tisoč zaposlenimi, predstavlja skrajšani delovni čas na vsakih sedem dni 6000 ur več prostega časa — nov fond za počitek, razvedrilo in osvežitev. Če pogledamo obstoječe načrte sestavljalcev sedemletnega načrta razvoja telesne kulture opazimo, da se bo predvidoma 25% odraslih, zaposlenih žena in mož v perspektivi ukvarjalo z neko kolektivno, organizirano športno dejavnostjo v obliki iger in tekmovalni, 25% zaposlenih pa bo del svojega prostega časa posvečalo še bolj svobodnim oblikam razvedrila in rekreacije: sprehodom, izletom, kopanju v ribolovu, lovu, sankanju, smučanju in tako naprej.

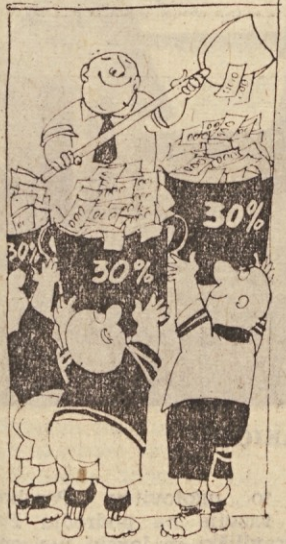
Po tem predračunu — na tisoč zaposlenih — moramo predvidevati v sedemletnem planu vse, kar je potrebno za sistematično vadbo, igranje ter tekmovalne načrta dodatnih 1500 ur tedensko, in še 1500 ur na vsakih sedem dni za tiste, še bolj svobodne, manj organizirane oblike razvedrila, ki pa pogosto pomenijo aktivnost z večjimi zahtevami, večjimi problemi.

Danes je pred nami naloga, da preoblikujemo staro klasično formulo razporeditve dnevnega časa trikrat osem ur (osem ur dela, osem ur spanja, osem ur prostega časa) v novo formulo: šest plus osem plus deset. Zadnjih deset ur je namenjenih za povsem individualno aktivnost proizvajalca, za poln razvoj človeka — ki ga ja Marx označil v svojih ekonomskih študijah kot progres, ki sam ponovno deluje kot velika produktivna sila na povečanje proizvodnje, torej na ustvarjanje višje življenjske ravni, na ustvarjanje lepše sedanosti.

V osnutkih statutih nekaterih občin in delovnih kolektivov so posamezni razgledani in izobrazeni ljudje že dobro formulirali odgovarjajočo misli o obvezah in vlogi osnovnih faktorjev za vsestran, raznovrsten in koristen počitek delovnih ljudi v obliki te ali one rekreativne dejavnosti. (Za potrebe dnevnega, tedenskega in letnega oddiha ter na delovnem mestu, kot borbo proti utrujenosti in zmanjšani delovni sposobnosti). To je vsekakor potrebno delo, kajti le na ta način nam bo uspelo v komunah in delovnih kolektivih zagotoviti si potrebna sredstva za stalno, neprekinjeno ter smotrno vodeno rekreacijo in počitek.

Drugo pomembno vprašanje je, poiskati čimbolj primerne, neprisliljene in vabljive oblike za kar najbolj množično vključevanje novih ljudi v vrste športnikov, izletnikov, kopalcev, smučarjev. Skratka, v vrste onih, ki jim je sredstvo oddiha in razvedrila športna rekreacija. Pri tem so mišljene predvsem najbolj svobodne oblike aktivnosti. Treba bo torej poiskati za vsako starost, za vsako področje dejavnosti odgovarjajočo vsebino oddiha ter odgovarjajočo organizacijo.

Družbene organizacije, ki vključujejo v svojo dejavnost tudi oddih in rekreacijo, občinski odbori s svojimi osnovnimi organizacijami, delovni kolektivi, kot vsi družbeni faktorji, ki so neposredno ali posredno zainteresirani za progres telesnokulturne dejavnosti so dobili nove, pomembne naloge glede na uvajanje 42-urnega delovnega tedna. Človek lahko dandanes sam odloča po novi ustavi tudi o svojem počitku, o svoji aktivnosti po delovnem času. Predstavniki in odgovorni činitelji na področju telesne kulture oziroma športnega razvedrila in oddiha, pa morajo po željah, možnostih in potrebah delovnih ljudi, kar najbolj poskrbeti za priprave in prehod na novo razdobje oddiha in rekreacije v tednu s 42 urami dela.

skromno priznanje za njihov športni uspeh. Nogometarje in rokometarje, ki favoritom ne segajo niti do gležnjev, pa naj bi finančna izenačitve z najboljšim klubom spodbudila k vztrajnejšemu boju za lovorike in kolajne.

Upam, da je do tod zaveda jasna.

3 x 30% pa je 90%, to je samo deset odstotkov manj kot znašajo celotna proračunska sredstva, ki jih je moščanska komuna namenila za razvoj telesne kulture in športa. Tako torej šole in društva Partizan klub najboljši volji ne bi mogle dobiti od komune več kakor preostalih 10%. Matematika namreč ne pozna izjem.

Upam, da to verjamete in da vam je jasno, zakaj telesnovzgojna društva in šole niso mogle dobiti več

kot 10% občinskih proračunskih sredstev.

Jasno ni samo nekaj; kako da planerji niso med delom opazili svoje zmote. Toda ta nejasnost ne opravičuje zlobnega natolcevanja o zavestnem protežiranju športnih klubov. Zdrava pamet namreč pove, da bi samo topounmežni žrtvovali več za slab 20-članski klub kakor za sto in sto članska društva, ki skrbijo za zdrav telesni razvoj naše mladine in ki odkrivajo športne talente...

ŠILO

12. komuna MURSKA SOBOTA

1. komuna VELENJE
2. komuna IDRJA
3. komuna JESENICE
4. komuna KRANJ
5. komuna KAMNIK
6. komuna SEZANA
7. komuna NOVO MESTO
8. komuna SEVNICA
9. komuna LOGATEC
10. komuna NOVA GORICA
11. komuna GROSUPLJE

Na poti napredka

Letos poleti sta se srečali na Trgu zmage v Soboti. Iz okolice Liega v Franciji sta prišli. Prvič po vojni sta bili tokrat v stari domovini na obisku pri sorodnikih.

— Da, tu je stala nekoč Bergejeva hiša (prillična kramariji), in tam, da tam... Seveda, pred hotelom Krona (sedaj Zvezda) je bilo blata na pretek. Jesenske moče so ga prinesle in spomladanska odjuga ni bila nič boljša.

Res je: v Soboti sami se najbolj pozna, da po osvoboditvi nihče ni držal križem rok. Iz stare vaške gradbene anarhičnosti so se iz leta v leto jasneje odražali obrisi sodobnega mesta, ki si smotrno in širokopotezno ureja svoje lice. Tam zadaj še tu in tam Sobotna spominja na vas. Generacija, morda niti ne, in tudi ti ostanki preteklosti bodo izginili. Sobotna bo prijazno mesto. Sicer brez častitljivih starih zgradb, toda polna zelenja, s širokimi ulicami in modernimi fasadami.

Murska Sobotna je najbolj nevsiljiv dokaz velikega povojnega napredka svojega zaledja. Tam, za železniško postajo nastaja industrijski predel: obrat težke konfekcije tovarne Mura, tovarna mlečnega prahu, sodoben žitni silos itd. Vzoredno s splošnim gospodarskim razvojem pa vodijo izredno skrb za splošne pogoje in življenjske občanov. V preteklem letu je bilo urejenih vrsto novih — sodobnih lokalov, v štirih letih je bilo zgrajenih preko 400 stanovanj, v gradnji je centralna kanalizacija in vodovod. V preteklem letu sta bila odprta dva obrata družbene prehrane s kapaciteto okrog 3000 obrokov. Zgrajena poslopja osnovnih šol v Bukovcih, Bogojini, Petrovcih, Kuzmi... To je današnja Sobotna, ki daje perspektive — in kruh.

Občina se razteza na levi strani Mure in sega na področje Prekmurja do državnih mej obeh sosednih držav Avstrije in Madžarske. Večidel je ravninska, le proti severu prehaja v rahlo gričevnat svet.

Glavna gospodarska dejavnost je kmetijstvo, ki preživlja 66,3% prebivalstva. Vendar v zadnjih letih močno narašča delež industrije in drugih gospodarskih dejavnosti, kar počasi, toda vztrajno spreminja prejšnjo podobo zaostalega in nerazvitega področja.

Občina je razmeroma gosto naseljena, šteje 63.000 prebivalcev. Sedež občine, kakor tudi gospodarski in kulturni center je v Murski So-

boti. Mesto z nekaj več kakor 3000 prebivalci, se je v povojnih letih razvijalo skokovito in danes šteje že blizu 8000 občanov. K tako naglemu porastu je pripomoglo razvijajoče se gospodarstvo. Posebno industrija beleži nagel vzpon v zadnjih letih, tako da povprečna letna stopnja povečanja znaša nad 25%.

Po strukturi so posamezne veje gospodarstva udeležene v družbenem proizvodu s stanjem konec leta 1962 v naslednjem:

industrija 21,6%, kmetijstvo 53%, gradbeništvo 3,9%, promet 2,8%, trgovina 8,3%, gostinstvo 1,8% in obrt in komunala 8,6%.

Takšna struktura gospodarstva narekuje v perspektivi določene

ukrepe, da se s postopnim povečanjem in intenziviranjem posameznih panog poveča sedaj razmeroma nizki narodni dohodek in izboljša gospodarska struktura. Delež naše občine v SRS po številu prebivalstva znaša 3,94%, delež občine v SRS po narodnem dohodku pa le 1,71%. To narekuje, da se v perspektivi ublažijo taka neskladja. Razen razvijanja intenzivne proizvodnje v kmetijstvu, moramo razvijati predelovalno industrijo, ki sloni na surovinski bazi domače kmetijske proizvodnje. Za te dejavnosti so sicer najboljše ekonomski pogoji.

Razen takšne osnovne usmeritve v razvoju industrijskih predelovalnih kapacitet, pa moramo z dobro utemeljenimi razširitvami obstoječih industrijskih zmogljivosti doseči povečanje industrijske proizvodnje.

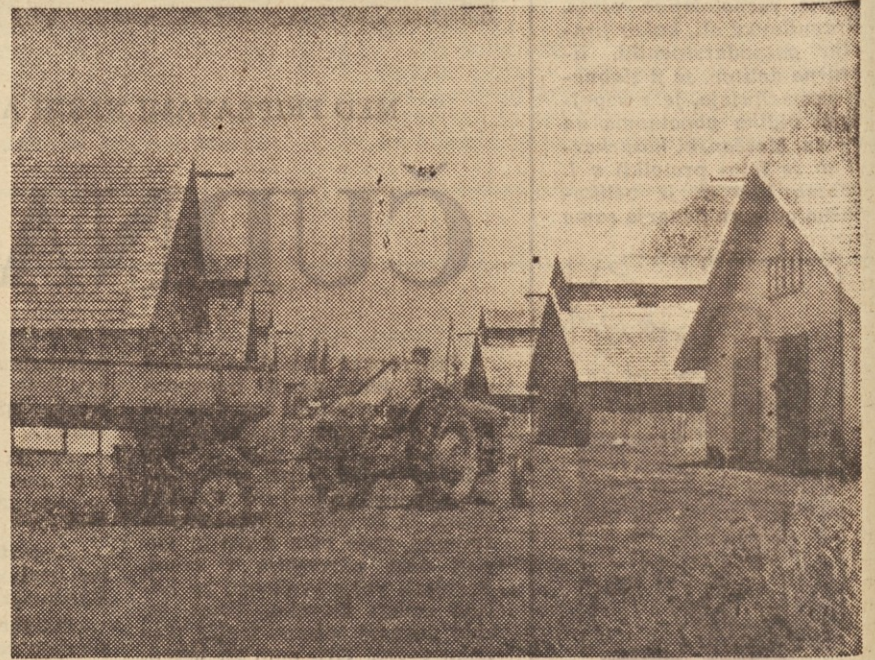
Doseženi rezultati v pretekli dobi zagotavljajo perspektivni razvoj. Tempo razvoja industrije je nad republiškim povprečjem. Stopnja porasta je znašala v letu 1961 — 18,3%, v letu 1962 — 22% in po planu za letošnje leto znaša 29,5%. Takšen porast industrijske proizvodnje bo dosežen v letošnjem letu z večjo stopnjo zaposlitve razpoložljivih proizvodnih kapacitet in s povečano storilnostjo.

V kmetijstvu se za letošnje leto predvideva povečanje družbenega proizvoda za 11,6%, pri čemer družbeni sektor povečuje proizvodnjo za 43%, zasebni sektor pa za 11%. Takšno povečanje bo doseženo zaradi povečanih površin družbenega sektorja in večje proizvodnosti in z razširitvijo kooperacijske proizvodnje z zasebnim sektorjem.

Razvijajo se tudi ostale dejavnosti. Za naše razmere je to posebno važna naloga, ker s tem odpiramo nova delovna mesta in dajemo možnosti za poklicno preusmeritev kmečkega prebivalstva. Tako je dana primerna skrb za razvoj obrti, predvsem obrtnih uslužnostnih dejavnosti, ki so v zadnjem času v upadanju.

Gradbeništvo je v družbenem proizvodu gospodarstva udeleženo s 3,9%. Za letošnje leto gradbeništvo povečuje družbeni proizvod za 17,7%.

Trgovina in gostinstvo povečujejeta vrednost družbenega proizvoda

»KIK POMURKA« — obrat »RAKIČAN«

za 11,4% v letošnjem letu. Tako trgovina kot gradbeništvo sta važni spremljajoči gospodarski panogi, ki iz leta v leto izboljšujeta svoj položaj. To stanje narekuje tudi primerno skrb za skladen razvoj teh dejavnosti na področju občine. Murska Sobotna in celo območje Pomurja postajata čedalje bolj turistično zanimiva. Hitro rastoči turistični promet

potrjuje to ugotovitev. Posebno naglo se razvija na področju Pomurja zdraviliški in lovski turizem, ki imata najboljše pogoje za razvoj.

Smotrno delo in prizadevanje prebivalcev občine bosta imela za rezultat hitrejšje vključevanje te pokrajine v naš splošen gospodarski in družbeni razvoj.

»POMURKA« — SODOBNA KMETIJSKA TOVARNA

V soboški občini doslej ni bilo velikih podjetij. »Mura« je bila dolgo edina, lani pa se ji je pridružil še KMETIJSKO INDUSTRIJSKI KOMBINAT »POMURKA«, ki si je s svojimi devetimi obrati zastavil veliko nalogo: čim uspešneje razvijati kmetijstvo in s tem povezano predelovalno industrijo. Kolektiv, ki šteje kakih 1250 zaposlenih, ima svoje obrate v Soboti, Rakičanu, Beltincih in v Lendavi. Danes upravlja s 2400

hektari obdelovalne zemlje. Samo letos pa so odkupili nadaljnjih 300 hektarov, želijo pa se čimbolj približati planski številki, to je 700 hektarov. Poleg lastne proizvodnje se ukvarjajo tudi s kooperacijo. Tako imajo sklenjenih kooperacijskih pogodb za 105 hektarov posevkov.

KOMBINAT je zanimiv tudi s stališča samoupravljanja. Skupščina delavskih svetov šteje 63 članov, tako da vsak obrat zastopa sedem članov. V obratih pa so neposredni proizvajalci izvolili svoje upravne odbore. In kot pravijo sami, so razprave najbolj živahne prav na zasedanjih delavskih svetov in upravnih odborov posameznih obratov. Med osnovnimi vprašanji, o katerih bo govoril tudi novi statut podjetja, so tudi pristojnosti posameznih organov upravljanja. Statut bo urejal osnovne pravice in dolžnosti, medtem ko si bodo v posameznih obratih izoblikovali še svoja interna pravila, ki bodo bolj konkretno določala smer in način delovanja samoupravnih organov. Računajo, da bodo z novim statutom odpravili tudi marsikatero pomanjkljivost, ki danes še vpliva tudi na aktivnosti predvsem osrednjega delavskega sveta.

V kombinatu pripravljajo širokotezen perspektivni plan, ki poudarja po eni strani močno povečanje kmetijske proizvodnje, po drugi strani pa predvideva večjo izbiro konzervirane hrane mlečnih jedi, mesnih konzerv, sadja v prahu itd. Vse te proizvode, razen sadja v prahu, v kombinatu že proizvajajo. Skupno bodo znašale investicije v prihodnjih sedmih letih 6,5 milijarde dinarjev in to v glavnem za kmetijstvo, ki bo postalo ob 6500 hektarih zemlje že močan faktor pri uvajanju sodobne kmetijske proizvodnje.

Povečanje obdelovalnih površin pa nakazuje nove in odgovorne naloge, ki jih proučujejo tudi v kombinatu: kako zagotoviti primerno preživnino vsem tistim kmetovalcem, ki se odločajo prepustiti svojo zemljo kombinatu. Še posebej pa je aktualno to vprašanje zato, ker imajo ponudniki le po nekaj hektarov zemlje, ob čemer je težko računati na veliko preživnino. Zato tudi v kombinatu sodijo, da bodo morali to vprašanje proučiti skupaj s pristojnimi organi pri občinski skupščini.

Središče Murske Sobotne

PRED ZVOČNIM ZIDOM

Kolektiv soboške Mure, tovarne oblačil, perila in pletenin, je največji v soboški občini. Okrog 1350 zaposlenih se vsak dan srečuje ob vhodih v moderno urejene obrate. Večina ženske roke strežejo strojem, ki brnijo iz dneva v dan in požirajo kilometre blaga: letošnji plan predvideva, da bodo predelali v tovarni 4 milijone 700 kvadratnih metrov blaga. Kolikšna površina! Kaže, da te številke vendarle ne bodo dosegli. In to predvsem zaradi spremembe asortimenta proizvodov. V letošnjem letu so izdelali namreč precej ženskih oblek za izvoz, kar je zahtevalo mnogo več izdelavnih ur kot n. pr. izdelovanje srajc, porabili pa so mnogo manj blaga. Toda to je količinski plan, ki končno ni odločujoč. Važnejše pri tem je to, da so računali na vrednost 200 tisoč dolarjev izvoza, toda kaže, da bodo dosegli okrog 800 tisoč dolarjev. Stroji tečejo, toda skladišča gotovih izdelkov so skorajda prazna. Tudi na domačem tržišču je vedno več povpraševanja po izdelkih tovarne Mura, ki jih najdete v izložbenih oknih od Sobote do Bitole.

Z ustanovitvijo obrata težke konfekcije je bila postavljena Mura pred nove naloge in tudi težave. Znano je, da tovarna sama nima svojih trgovin za prodajo težke konfekcije, pa tudi sicer imajo trgovska podjetja za prodajo izdelkov težke konfekcije, s katerimi so v poslovnih stikih, vse premalo prostorov za večje zaloge. Ta problem rešujejo pri Muri s poslovnim združevanjem z varaždinskim Varteksom in zagrebškim podjetjem NIK. Računajo, da bo na ta način možno nuditi potrošnikom konfekcije stalne zaloge in veliko izbiro najboljših izdelkov vseh poslovnih partnerjev, saj ima npr. Varteks že razpredeno veliko mrežo lastnih trgovin pa vsej Jugoslaviji.

Izvoz Murinih izdelkov je čedalje večji in tudi čedalje bolj pomemben. Predvsem z Zahodno Nemčijo in Švedsko so navezali dobre poslovne stike. Od celotnega bruto produkta znaša izvoz v letošnjem letu od 20 do 25 odstotkov. Kot domači, tako so tudi inozemski kupci mnenja, da so izdelki soboške Mure zelo kvalitetni. Prav s to izboljšano kvaliteto pa je Muri uspelo, da ji na zunanjem tržišču ni potrebno nastopati za vsako ceno.

Soboška Mura, z vsemi svojimi obrati ima razen obrata lahke konfekcije popolnoma nove obratne prostore težke konfekcije. Potrebne so bile velike investicije, ki pa jih bodo dokončno izkoristili še to jesen.

Znano je, da ima podjetje dobro vpeljan proizvodni proces in da v tem pogledu dosega ali celo presega mnoga podobna podjetja na Zahodu. Strokovnjaki podjetja dajejo o tem vprašanju precej slikovito primerjavo: glede normativov smo dosegli zvočni zid. Pri tem upoštevajo seveda izkušnje konfektionarjev v izven državnem merilu. Koliko pozornosti so posvetili vprašanju storilnosti po ve naslednji podatek: v primerjavi z lanskim letom se je povečala storilnost letos kar za 12 odstotkov. Temu primerno pa so naraščali tudi osebni prejemki zaposlenih. Lani so znašali v povprečju 20.000, letos v prvem polletju 24.600, v drugem polletju pa se bodo povečali zaradi 10 odstotkov korektur v mesecu avgustu na 26.000 do 27.000 dinarjev.

Storilnost se stopnjuje — kot so pokazale dosedanje analize — zaradi novih strojev ter prakse, ki jo z vsakim dnem pridobijo na novo zaposleni uslužbenci. Glede vpeljavnosti proizvodnega procesa računajo, da bi lahko uspešno uveljavili tudi skrajšan delovni teden. O tem vprašanju razpravlja veliko tudi delovni kolektiv v vseh obratih, vendar podjetje potrebuje za zdaj še toliko sredstev v skladih, da bodo z uvedbo skrajšanega delovnega tedna še počakali. Še boljši uspehi od dosedanjih so torej položeni v roke 400 mladih ljudi, ki so trenutno zaposleni v vseh obratih tovarne.

Za doseganje boljših rezultatov v proizvodnji pa je bilo potrebno poleg proučevanja proizvodnega procesa delovni kolektiv strokovno izpopolniti. Obrtniški način proizvodnje nikakor ni ustrezal tekočemu traku. Center za strokovno vzgojo kadrov je zato v dobrih dveh letih priučil novim metodam dela okrog 600 delavcev. Poleg tega so v Muri skrbeli tudi za visoko strokovno usposobljeni kader. Višja konfekcijska šola v Zagrebu je dala MURI že 12 absolventov. To pa še ni dovolj, zato so se odločili, da pošljejo v to šolo še nekaj študentov. V Soboti so nameravali z letošnjim letom ustanoviti tudi srednjo konfekcijsko šolo, ki bi dala teoretično in tudi praktično znanje predvsem zaposlenim mojstrom, ki so se doslej priučevali tovarniškemu načinu proizvodnje le ob praktičnem delu. Vendar za šolo ni bilo dovolj prijavljenec, zato so misel na ustanovitev šole opustili.

Če bi danes začrtali na zemljevidu kraje, od koder prihajajo MURINI delavci na delo, bi dobili presenetljive razsežnosti. Vse od Razkrižja pri Ljutomeru, iz lendavske občine in iz mnogih oddaljenih krajev v soboški občini. Potrebe po večji storilnosti dela so nakazale organom upravljanja in vodstvu tovarne, da bolj kot v prejšnjih letih poskrbijo za svoje delavce tudi takrat, ko pri

»Mura« — oddelek lahke konfekcije

vratarnici zapustijo tovarno. V kratkem bodo zategadelj uvedli avtobusno progo od Ljutomera do Murske Sobote. Del stroškov za prevoz bo nosilo podjetje, del pa delavci. Če se bo to obneslo, bodo uvedli še nekaj avtobusnih prog.

Nič manj aktualno vprašanje niso tudi stanovanja. Letos se bo vselilo s svojimi družinami v nova stanovanja 47 zaposlenih, pod pogojem, da bo podjetje dobilo posojilo za delno odplačilo teh stanovanj. To pa seveda še ni dovolj. Potrebe po stanovanjih so izredno velike. Pri dosedanjih gradnjah so uvedli 10 odstotno udeležbo članov kolektiva, ki žele dobiti stanovanje. V prihodnjih letih bodo zgradili še več stanovanj. S tem bodo dobili tudi jamstvo, da se bodo delavci mnogo bolj posvetili le delu v proizvodnji.

»PANONIJA« UVELJAVLJA KOOPERACIJO

»PANONIJA« — struženje brizgaln za potrebe vinogradništva

Nekam skriti so delovni prostori soboške industrije KOVINSKE GALANTARIJE »PANONIJA«. Vendar se delovni kolektiv že nekaj let trudi, da bi čimbolj uspešno posredoval svoje raznovrstne izdelke potrošnikom po vsej Jugoslaviji. Tako so se zadnja leta močno uveljavili kot kooperanti. Sodelujejo s tovarno avtomobilov v Mariboru, s Hidromontažo, s tovarnoma kovanega orodja v Zrečah in v Kamniku. In prav tako kot je skrita soboška Panonija, navadno ne opazite tudi izdelkov, ki jih proizvaja za svoje kooperante. Dvoje ugotavljajo v PANONIJI, kar je bistveno za dobro sodelovanje: kakovost izdelkov in dostava v dogovorjenem roku. Kaže, da so poslovni partnerji v tem pogledu zadovoljni s kolektivom Panonije.

V lanskem letu so v podjetju zgradili novo proizvodno halo, s čimer so ustvarili pogoje za boljšo organizacijo proizvodnega procesa in s tem tudi za večjo storilnost dela. Toda osrednji problem s tem še ni rešen. Največ preglavic jim namreč povzroča premajhno število strokovnega kadra. Razumljivo, saj je to osnova za sodoben tehnološki postopek in skrajševanje potrebnega delovnega časa.

Tudi o dvainštridesetnem tedniku v podjetju že razpravljajo. Skrbno pripravljene analize bodo dale dokončen odgovor. Sodijo, da bodo z odkrivanjem notranjih rezerv omogočili skrajšanje potrebnega delovnega tednika.

Proizvodi kovinske galanterije z oznako Panonija Murska Sobota nekaterej po vsej Jugoslaviji. Poleg nekaterih manjših in na videz nepomembnih proizvodov proizvedejo

letno veliko brzoparilnikov za kuhanje živinske hrane, vinogradniških škropilnic, raznih gospodinjskih predmetov, patent posod za odpadke itd.

KOMUNALNA BANKA JE NEIZOGIBEN ČLEN V GOSPODARSTVU

Komunalna banka v Murski Soboti posluje od leta 1955. Obsega območje štirih pomurskih občin in ima podružnico za kreditiranje kmetijstva in 3 ekspoziture. Komunalna banka je ob začetku poslovanja pripomogla predvsem k razvoju obrti, trgovine in male industrije, leta 1961 pa je prevzela tudi kreditiranje vsega gospodarstva. Sredstva banke nenehno naraščajo in v zvezi s tem tudi obseg kreditiranja, saj znašajo krediti gospodarstvu že 17 milijard dinarjev. Od tega ima banka lastnih sredstev 6 milijard dinarjev. Komunalna banka je postala neizogiben člen v gospodarstvu. S tesnimi stiki z občinskimi skupščinami in drugimi organi pa bo Komunalna banka postala z novimi investicijskimi sredstvi regulator gospodarskega razvoja.

Komunalna banka ima poleg kreditne še eno nalogo, in sicer zbiranje prostih denarnih sredstev prebivalstva. Mobilizacija prostih denarnih sredstev preko hranilnih vlog je koristna, za vlagatelje, ker se vloge ugodno obrestujejo, zbran denar pa banki služi kot kreditno sredstvo za kreditiranje izgradnje šol, komunalnih objektov in tudi gospodarstva. Zato tudi Komunalna banka posveča vedno več pozornosti propagandi denarnega varčevanja in so zato v hranilništvu doseženi lepi rezultati. Leta 1957 je bilo 4762 vlagateljev z 73.600.000 dinarji vlog, letos pa je že 10.300 vlagateljev s 714.500.000 dinarji hranilnih vlog.

POMURSKI TISK — POSREDNIK KULTURNIH DOBRIN

Pred desetimi leti je bilo ustanovljeno v Murski Soboti ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »POMURSKI TISK«, ki je vpisalo v svoj proizvodni program vrsto dejavnosti. Izdajajo dva časopisa: slovenski Pomurski vestnik in madžarski Népujság. Nadalje so v podjetju: Pomurska založba, 4 knjigarne, tiskarna s knjigovoznico, lokalna radijska postaja s slovenskim in madžarskim programom ter kartonažni obrat.

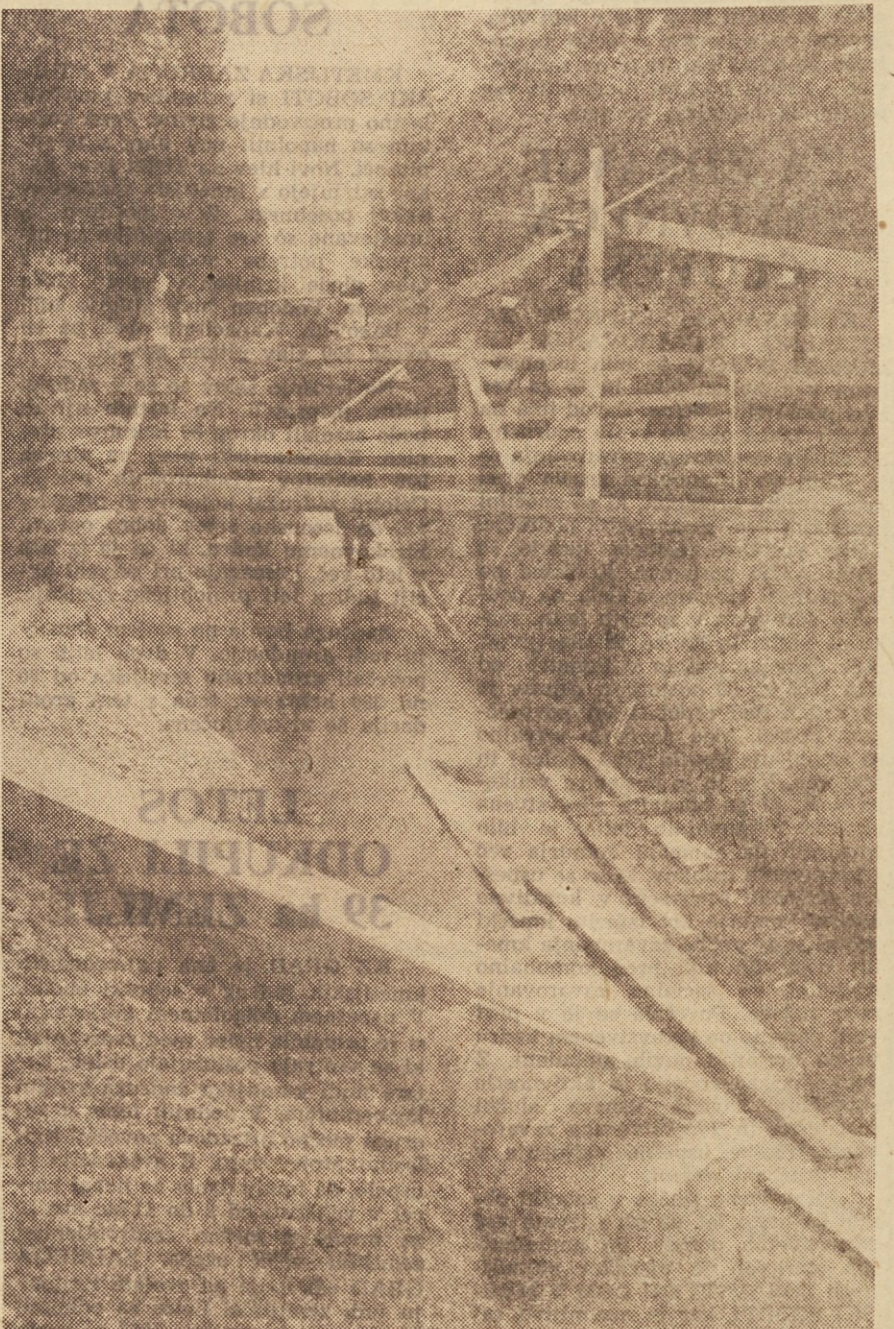
Kakšno rast je doseglo to podjetje, kaže naslednja primerjava: Ob svojem začetku je doseglo le okrog 40 milijonov din bruto produkta, celotni letošnji dohodek pa se bo gibal okrog milijarde dinarjev. Iz tega je razviden tudi velik materialni doprinos kolektiva k potrebam komunne. Toda prispevek kolektiva širši družbeni skupnosti se ne more meriti samo v materialnem pogledu, temveč je prav tako pomembna tudi kulturnovzgojna dejavnost. Založba, časopisi, radio in knjigarne so stalen posrednik kulture ljudstvu. Z madžarskimi edicijami pa se je založba aktivno vključila tudi v izvajanje nalog širše družbene skupnosti do manjšinskega vprašanja. Založba je v letih svojega obstoja izdala vrsto knjig, leposlovnih in poljudnoznanstvenih. Med temi je treba omeniti jubilejno trideseto knjigo Miška Kranjca »Nekaj bi vam rad povedal«,

delo istega avtorja, obširen roman »Mladost v močvirju«, nadalje dr. Marjana Zadnikarja »Umetnostni spomeniki Pomurja«, ki so širši slovenski javnosti prikazali doslej premalo poznane kulturno zgodovinske znamenitosti Pomurja, vrsto zbornikov, nekaj knjig slovenskih klasikov, prevedenih v madžarsčino domačina Lajoša Vlaja iz Lendave. Že nekaj let izhaja v slovenskem in madžarskem jeziku tudi Pomurski koledar. Založba ima bogat program tudi za naslednja leta. Knjižarne podjetja so v minulih letih posredovale prebivalstvu Pomurja na tisoče leposlovnih knjig, uspešno pa so sodelovale tudi pri prodaji knjig lastne založniške hiše.

Ob večletnih izkušnjah je kolektivu tiskarne uspelo uveljaviti se predvsem z večbarvnimi tiski od razglednic do zahtevnih prospektov. S kakovostjo svojih izdelkov si je tako pridobil kolektiv tiskarne ugled in veliko število odjemalcev širom po Jugoslaviji.

Čprav najmlajši, si pridobiva ime tudi kolektiv kartonaže. Močan razvoj živilske industrije v pomurskem bazenu, kot na primer proizvodnja vin za domači in inozemski trg, zahtevata tudi sodobno ambalažo. Tej zahtevi želi ugoditi kolektiv kartonaže. Zdjaj se bodo kmalu tudi preselili v nove prostore, v katerih pa bodo nameščeni sodobni kartonažni stroji.

Glede na pestrost dejavnosti podjetja je močno razgibano in živahno tudi notranje življenje kolektiva, ki izdaja svoj interni časopis »Informator«, v prostorih delavske restavracije pa ima opremljene klubske prostore s televizorjem.

Največja komunalna dejavnost v Murski Soboti je modernizacija kanalizacijskega sistema

ZAVAROVALNICA V MURSKI SOBOTI

Še letos bo v Pomurju vsa živina skupinsko zavarovana. To je velik uspeh kolektiva zavarovalnice in njegovega večletnega prizadevanja. Brezplačna zdravstvena zaščita živali pa bo še ugodneje vplivala na razvoj žvinoreje v Pomurju.

Zavarovalnica uspešno razvija na svojem območju tudi življenjsko zavarovanje prebivalstva. To je oblika dolgoročnega varčevanja z zavarovanjem, ki se ga ljudje vse česče poslužujejo. Sredstva, zbrana na ta način, služijo širši skupnosti kot krediti za razne investicije. Do letos je tako dala zavarovalnica na razpolago 140 milijonov dinarjev sredstev, kar pomeni precejšen prispevek k nadaljnji splošni investicijski izgradnji pokrajine ob Muri.

ZA POPOLNO AVTOMATIZACIJO PTT SLUŽBE

Ne samo soboška občina, temveč celotno Pomurje je imelo do ustanovitve PTT podjetja v Murski Soboti zelo slabo razvito telegrafsko telefonsko službo. Zadnja leta pa je bil dosežen na tem področju precejšen napredek. V Murski Soboti je bilo zgrajeno novo poštno poslopje, urejena je bila avtomatska telefonska centrala, poleg tega pa je bilo mnogo izboljšav telefonskih vodov, saj so na več relacijah zamenjali železne žice z bakrenimi.

Prav sedaj pa se pripravlja PTT podjetje v Murski Soboti skupaj s svojimi ekonomskimi enotami, da Pomurje popolnoma avtomatizira. Poleg Murske Sobote ima avtomatsko telefonsko centralo tudi Ljutomer, ki je že povezan z Mursko Soboto.

Popolna avtomatizacija Pomurja pa pomeni precejšnjo investicijo.

VODNA SKUPNOST V MURSKI SOBOTI

Posebno vlogo v razvoju in pomoči kmetijstvu ima tudi VODNA SKUPNOST V MURSKI SOBOTI. Predvsem z regulacijo Lendave je bil storjen pomemben korak k zmanjšanju stalnih poplav, zaradi katerih ni bilo moč pričakovati večjih hektarskih donosov na obširnih zemljiščih v porečju te reke. V nekaj letih prizadevnega dela pa so bili zgrajeni mnogi pomembni regulacijski objekti, med njimi na primer razbremenilnik Lendava—Mura. Vodna skupnost pa ima v načrtu nadaljnjo regulacijo Lendave in njenih pritokov.

NOVA BOLNIŠNICA JE OBSEŽNA NALOGA

Dober kilometer izven Sobote, na komaj opazni vzpetini pri Rakičanu, nastaja nov kompleks modernih stavb — NOVA BOLNIŠNICA. Ze pred leti je bil sezidan infekcijski oddelek, letos pa stoji tu že novo poslopje za otroški oddelek. Kapaciteta tega oddelka bo 74 postelj za otroke in 10 postelj za matere. Zgradba bo vseljiva prihodnje leto. Temu oddelku naj bi se v prihodnosti pridružil še ginekološko porodniški oddelek, po katerem so velike potrebe. In končno je predvidena popolna preselitev soboške bolnišnice v Rakičan.

Današnja bolnišnica bo razpolagala do konca leta s 400 posteljami, kar je vsekakor premalo za pomurski bazen z oprog 125 tisoč prebivalci. Najobčutnejše se kaže to na ginekološko-porodniškem oddelku.

Dvojni napori so pred kolektivom in vodstvom soboške bolnišnice: postopna izgradnja novih objektov in hkrati notranja ureditev prostorov. V prostorih nekdanjega Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje so letos odprli ušesni oddelek. Oddelek ima 30 postelj in že v nekaj mesecih se je pokazalo, kako je potreben. Do konca leta pa bodo v bivših prostorih Narodne banke odprli še okulišnični oddelek.

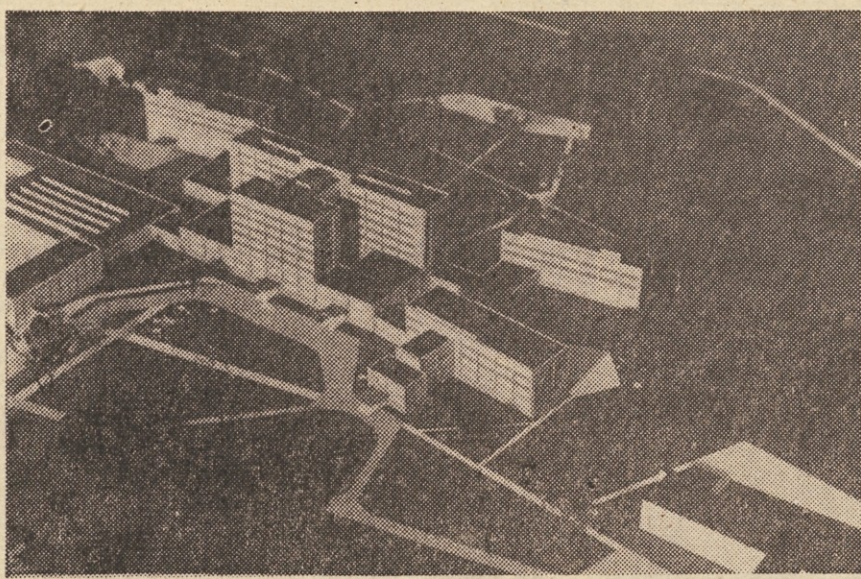
Največji problem je seveda zagotavljanje sredstev za novogradnjo v Rakičanu. Po predračunu bo stala zgradbo otroškega oddelka okrog 350 milijonov, z opremo vred pa okrog 420 milijonov din. Poleg kreditov iz republiškega in okrajnega investicijskega sklada je najmočnejše udeležena soboška občina. Kaže, da samo štiri občine, to so soboška, lenčavska, ljutomerska in radgonska ne bodo mogle zagotoviti dovolj sredstev, zato vodstvo bolnišnice misli, da bo njuna pomoč tudi drugih. To še posebej zato, ker je v perspektivnem planu nadaljnje izgradnje na vrsti prepotrebni ginekološko-porodniški oddelek. A gospodarske organizacije doslej niso pokazale večjega zanimanja za gradnjo bolnišničnih objektov. Zato v soboški bolnišnici radi omenjajo mariborski primer, ko vsi večji kolektivi pomagajo bolnišnici pri nakupu opreme itd. Podobne akcije bi bile kolektivu bolnišnice v veliko pomoč, saj z lastnimi sredstvi ne more zadostiti tolikšnim potrebam.

Poseben problem vedno bolj razširjajoče se bolnišnice so tudi kadri. Že nekaj let nazaj študentirajo vsako leto po 20 in več študentov na raznih medicinskih šolah. Toda ko po končani šoli prevzamejo posle v bolnišnici, jim ne morejo vselej zagotoviti stanovanja. Zato tudi toliko fluktuacije. Upajo pa, da bo nekoliko boljše, vsaj za kader s srednješolsko izobrazbo, čim bo dala prve absolvente medicinska šola v Soboti. Kljub težavam, ki nastopajo predvsem zaradi pomanjkanja stanovanja, je soboška bolnišnica, kar zadeva strokovni kader, vendarle dobro zasledena. Število zaposlenega, visoko strokovnega usposobljenega medicinskega kadra se iz leta v leto vira. Seveda pa z novimi oddelki te potrebe še naraščajo in le ob razumevanju občine bo moč premostiti vse težave, ki nastajajo ob tem.

ZA ZDRAVJE DELOVNEGA ČLOVEKA

KOMUNALNA SKUPNOST ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V MURSKI SOBOTI je bila ustanovljena v minuletem letu, in to za vse štiri pomurske občine. Zavod ima na sedežu vsake občine svojo podružnico. Služba socialnega zavarovanja se je takoj ob ustanovitvi znašla pred precejšnjimi problemi, ki so značilni predvsem za pomursko področje. Težke socialne razmere kažejo še vedno večje posledice. Kolikšna pa je vrednost storjenega dela na področju zdravstva v zadnjih letih, razkriva podatek, da se je umrljivost dojenčkov zmanjšala v Pomurju od leta 1955 za 50 odstotkov, čeprav je še vedno nad republiškim povprečjem. Počasi, toda vendarle vztrajno se zmanjšuje število TBC obolenj in trahoma. Vse to je posledica velikega dela, ki ga opravlja zdravstvena služba. V povojnih letih je bilo zgrajenih na območju Pomurja več zdravstvenih ustanov, ki so se uspešno vključile predvsem v kurativno akcijo. Pomurje kot izrazito kmečki predel je z uvedbo zavarovanja kmetov postavilo tudi pred komunalno skupnost za socialno zavarovanje nove naloge. Povečala se je v prvi vrsti potreba po zdravstvenem kadru in po urejanju novih ambulant. Z veliko prizadevnostjo in aktivnostjo skupščine zavoda uspeva službi socialnega in zdravstvenega zavarovanja, da se uspešno vključuje v naš družbeni sistem.

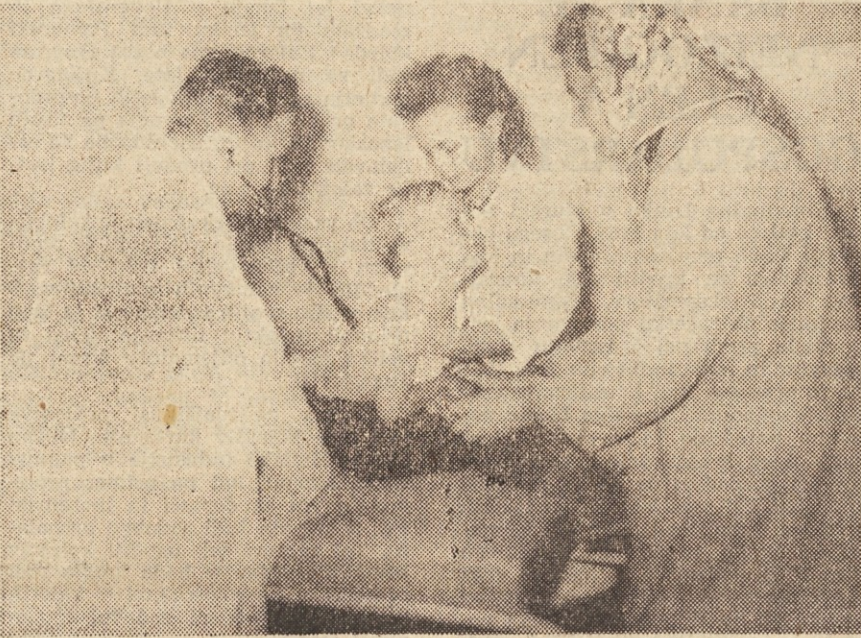
Zdravstveno službo v soboški občini že vrsto let uspešno izvaja več zdravstvenih domov. Po ambulantnih storitvah je vsekakor najmočnejši ZDRAVSTVENI DOM V MURSKI SOBOTI, kar je razumljivo, saj obsega tudi največji teritorij. Zdravstveni dom v Murški Soboti ima da-

Maketa nove bolnišnice v Murški Soboti

des nove in lepo urejene prostore. V njegovem sestavu deluje tudi več splošnih ambulant, zobnih ambulant, nekaj pomožnih ambulant in dispanzerjev. Razen tega pa deluje v sklopu zdravstvenega doma v Soboti tudi antitrahomski dispanzer z antitrahomsko mrežo, ki jo organizira po potrebi na celotnem območju komunalne skupnosti za socialno zavarovanje. Tudi zdravstveni dom v Soboti je imel prejšnja leta precejšnje težave zaradi pomanjkanja zdravnikov. Toda spričo prizadevnosti pristojnih občinskih služb ta problem danes ni več tako zelo pereč.

Veliko in zahtevno področje obsegata tudi ZDRAVSTVENI POSTAJI V PETROVCIH IN BELTINCIH, ki se zadnje čase vse močnejše širita in uspešno opravljata zdravstveno službo na svojem območju.

Pregled pacienta v novem zdravstvenem domu

NOVI MODERNI HLEVI V KZ MURSKA SOBOTA

KMETIJSKA ZADRUGA V MURSKI SOBOTI si prizadeva povečati lastno proizvodnjo živine. Pred kratkim so napolnili nov hlev s teletipanci. Novi hlev na Tišini je — kakor zatrjujejo v kmetijski zadrugi — nekaj posebnega. Zelo moderen je, upoštevane so vse tehnološke in higienske potrebe sodobnega hleva tako glede krmljenja kakor glede čiščenja. Podoben hlev gradijo tudi v Bakovcih. Kapaciteta obeh pa bo okrog 400 glav pitane govedu.

Na letošnjo setev so se v zadrugi dobro pripravili. Na lastnih njivah bodo zasejali okrog 80 hektarov pšenice. Kooperacijski plan pa obsega 900 hektarov visokorodnih pšenice. Celotni zadrugi kolektiv si prizadeva, da jesensko setev dobro opravi. Strokovnemu kadru, ki ga je iz leta v leto več, pomagajo pri setveni akciji tudi z leti pridobljene izkušnje.

Zadruga izvaja na svojem območju tudi arondacijo. V dveh letih so povečali arondirana zemljišča od 56 na 380 hektarov, toda s tem arondacija še ni zaključena.

LETOS ODKUPILI ŽE 39 ha ZEMLJE

KZ GRAD je ena najmočnejših kmetijskih zadrug v soboški občini. V uspešnem dolgoletnem poslovanju si je pridobila ugled med zadrugi, ki se vse raje poslužujejo uslug, katere nudi kmetijska zadruga svojim kooperantom. V zadnjih letih si zadruga močno prizadeva povečati tudi lastno proizvodnjo. Z arondacijo je uspelo, da imajo danes že nekaj parcel v velikosti od 2 do 11 ha, kar je za predel z močno razdrobljenimi zemljišči velik uspeh. ZADRUGA GRAD odkupuje na svojem teritoriju tudi zemljišča. Letos so odkupili že 39 ha, do konca leta 1965 pa predvidevajo nakup 160 hektarov zemlje.

ZADRUGA S 1.600 PARCELAMI

Malokatera kmetijska zadruga, ki pospešuje lastno proizvodnjo, ima tako svojevrsten problem glede razdrobljenosti zemljišč kot KMETIJSKA ZADRUGA »NAPREDEK« PROSENJAKOVCI. Do nedavna so imeli svojo zemljo razdrobljeno na

nič manj kot 1600 parcelah. Seveda arondacija v takih pogojih ni nič kaj lahka naloga. Vendar si v zadrugi prizadevajo, biti kos tej nalogi. Zadruga je v letošnjem letu odkupila 78 hektarov zemlje, predvidevajo pa še več.

KZ »ZELENO POLJE« — MARTJANCI

Območje nižinskega predela, ki ki pa že meji na prve obronke Goriškega, obsega KMETIJSKA ZADRUGA »ZELENO POLJE« MARTJANCI, ki ima precejšnje komplekse lastne obdelovalne zemlje: trenutno okrog 180 hektarov, pripravljajo pa se na odkup nadaljnjih 20 hektarov. Prihodnje leto nameravajo tudi v tej zadrugi graditi večje hleve. Kot prejšnja leta pa se tudi letos uspeš-

no vključujejo v akcijo za jesensko setev, med večje investicije letos pa sodijo skladišča in garaže.

PRI KZ CANKOVA — NOVI HLEVI

Kmetijska zadruga Cankova je zgradila pred kratkim nov hlev za 100 glav goveje živine. Poleg tega imajo hleve tudi v Fikšincih in v Serdici. Gradnja hlevov je za njih toliko bolj potrebna, ker ima zadruga zemljo v večjih kompleksih — trenutno 160 ha zemljišč — do konca leta pa bodo odkupili še nadaljnjih 20 ha. V kooperaciji ima zadruga 225 ha obdelovalne zemlje, na kateri so zasejali zadrugi v glavnem visokorodne sorte pšenice.

TUDI V SLUŽBI KMETIJSTVA

Razvijajoče se kmetijstvo zahteva v vedno večjem obsegu tudi različne tehnične usluge za vedno številnejši strojni park na posestvih in pri kmetijskih zadrugah. To nalogo je vsa leta nazaj uspešno opravljal AGROSERVIS V MURSKI SOBOTI. Organi upravljanja v podjetju so se odločili, da že v kratkem prično z gradnjo nove servisne delavnice za vozila Zavata. To narekujejo potrebe vedno močnejše motorizacije. Spričo ustanovitve tega servisa pa so se v podjetju odločili za vzgojo večjega števila vajencev, tako da bo novi servis razpolagal tudi s potrebnim številom strokovo usposobljenega kadra. A tudi sicer se je Agroservis v zadnjih letih močno razvil. Med drugim so zgradili nove delavnice ter tako omogočili tudi namestitvev nekaterih novih strojev.

KZ ŠALOVCI

Na skrajnem severnem delu slikovite Goričke je KMETIJSKA ZADRUGA ŠALOVCI. Hriboviti predel ne nudi najboljših pogojev za kmetijstvo, pač pa so zato mnogo ugodnejši pogoji za gozdarstvo. Vendar se tudi KZ Šalovci ukvarja z lastno vzrejo živine. V Hodošu imajo med drugim sodoben hlev za 150 glav živine. V prihodnjih letih pa bodo zgradili še tri hleve. Letos nameravajo izvajati kooperacijo na 180 ha, zasejanih s pšenico.

STANOVANJSKA SKUPNOST V MURSKI SOBOTI

Stanovanjska skupnost v Murški Soboti s pomočjo občanov pomaga Občinski skupščini pri načrtovanju gradenj ter urejanju in vzdrževanju komunalnih naprav. To je njena glavna naloga. S svojo servisno dejavnostjo izvršuje naročila hišnih svetov pri vzdrževanju stanovanjskih zgradb, poslovnih lokalov in drugih javnih naprav. Njen delokrog obsega popravilo streh, dimnikov, vrat, oken, vodovodnih instalacij, bojlerjev, štedilnikov in drugih manjših naprav. Zelo važen posel, ki ga opravlja Stanovanjska skupnost, je v tem, da razbremenjuje gospodinjstva pri pranju oblek, perila, popravilu čevljev, krpanju nogavic in drugih manjših popravilih. Poleg tega upravlja tudi DOM PIONIRJEV IN MLADINE, ki je bil ustanovljen v prvi vrsti za varstvo otrok zaposlenih mater. Za-

zdaj pa važnost te ustanove še ni dovolj upoštevana od staršev, da bi pošiljali svoje otroke v to varstveno ustanovo, ki skrbi za razvedrilo, pomaga pri pouku in skrbi za telesno kulturo.

Stanovanjska skupnost pa je organizirala v domu tudi prehrano za šoloobvezne otroke, dijake in vajence. Trenutno se hrani v tem domu 170 otrok. S tem so oskrbljeni z redno prehrano najbolj potrebni otroci, kar bo vsekakor ugodno vplivalo na njihovo rast, vzgojo in uspeh v šoli. Tudi vzdrževanje igrišč za otroke pri stanovanjskih blokkih in na javnih prostorih spada v delokrog te ustanove. Igrišče je sicer premalo, predvsem zaprtih, kjer bi se otroci zadrževali ob slabem vremenu. Dolejš projektanti iz neznanih razlogov tega niso upoštevali.

Novi stanovanjski blokki v Murški Soboti, ki jih je zgradilo GRADBENO PODJETJE POMURJE

MED NAČRTI PROJEKTIV-NEGA BIROJA

Celotna investicijska izgradnja Sobote in tudi drugih krajev je tesno povezana z delom PROJEKTIV-NEGA BIROJA V MURSKI SOBOTI. Med najvažnejša dela, ki jih pripravljajo v biroju, sodita brez dvoma urbanistična načrta za Soboto in Lendavo, ki bosta pripravljena predvidoma prihodnje leto. Sicer pa je pripravil biro doslej že veliko načrtov za vse nove gradnje v Soboti in tudi drugod. To so bili načrti za stanovanjske bloke, za trgovske in druge lokale, poslovne zgradbe itd.

STANOVANJA ZA TRŽIŠČE

V Murški Soboti je še vedno pomanjkanje stanovanj. Zato so se v SPLOŠNO GRADBENEM PODJETJU »POMURJE« odločili za gradnjo stanovanj za tržišče. V kratkem bo že vseljivih 83 takih stanovanj, za prihodnje leto pa predvidevajo novih 40 stanovanj v dveh stanovanjskih stolpih, za katera so že pričeli pripravljati temelje.

»POMURJE« je edino večje gradbeno podjetje v severovzhodni Sloveniji. Zadnja leta se glede tehnične opremljenosti že lahko kosa s katerim koli večjim slovenskim gradbenim podjetjem. Glede na vedno večji obseg gradbenih del primanjkuje tudi »POMURJU« gradbenih delavcev. V gradbeništvu imajo trenutno zaposlenih 530 ljudi, v opkarni Puonci, ki je samostojna ekonomska enota podjetja, pa 120. Da bi si zagotovili dovoljno število delavcev, so se v podjetju odločili, da bodo že prihodnje leto pričeli graditi večji samski dom, v katerem bodo dobili stanovanja člani kolektiva.

Gradbeno podjetje »POMURJE« je zgradilo v zadnjih letih veliko število večjih in manjših objektov v Soboti in drugod po Pomurju. Med največje objekte spada trenutno novi oddelek soboške bolnišnice.

TUDI NA GORIČKEM GRADBENO PODJETJE

Zaradi vedno večjih investicijskih vlaganj se je tudi v zgornjem predelu Goriškega pokazala potreba po gradbenem podjetju. To nalogo že dalj časa opravlja OBRATNO GRADBENO PODJETJE »REMONT« V PETROVCIH. Glede na precejšen okoliš ima podjetje vse pogoje za razvoj.

V petrovskem gradbenem podjetju je zaposlenih med letom povprečno po 50 ljudi, v sezoni seveda več. Kot pri vseh gradbenih podjetjih pa tudi Remontu primanjkuje delavcev, kakor tudi strokovni kader. Doslej je kolektiv PETROVSKEGA REMONTA zabeležil že nekaj večjih gradenj, med njimi šolo v Šalovcih, prav tako pa bodo gradili šolo v Križevcih in stanovanjski blok, za učitelje v Markovcih. Poleg gradenj v družbenem sektorju pa izvajajo tudi gradbena dela v zasebnem sektorju.

SEPARACIJA IMA NOVO PRALNICO

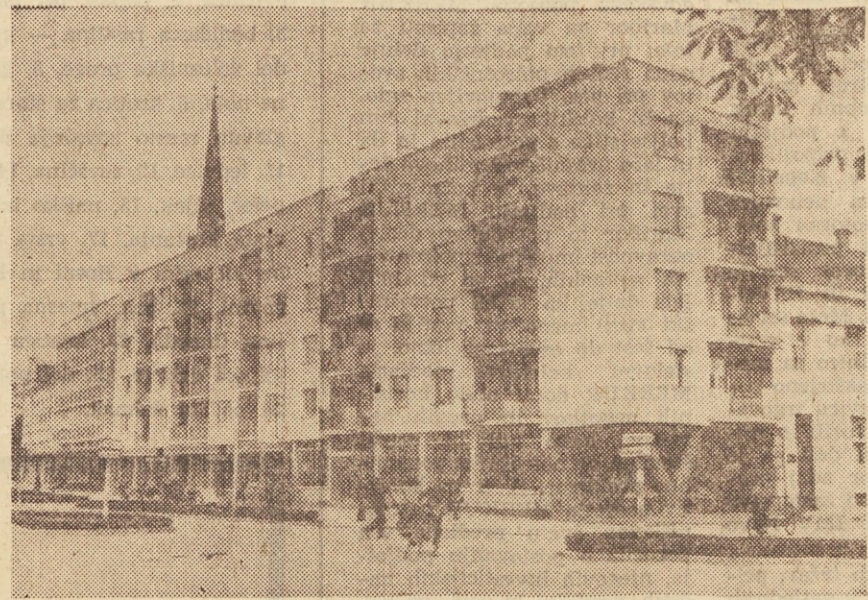
Ze vrsto let deluje v PUONCIH PRI SOBOTI SEPARACIJA KREMENCEVEGA PESKA. Velika zaloga prvovrstnega peska različnih granulacij daje podjetju dolgoročno perspektivo. Pred leti so raziskali okoličnice Puoncev in ugotovili velike zaloge prvovrstnega materiala. Letos so v separaciji dokončno dogradili novo pralnico, ki bo poleg izboljšanja tehnološkega procesa omogočila povečanje proizvodnje od sedanjih 16.500 na 23.000 ton peska letno. Glede na novo pralnico so odprli v Moščancih nov izklop peska. Predvideno je, naj bi puonška separacija prevzela gradnjo nove steklarne, ki bo s svojimi kapacitetami zadovoljila predvsem pomurski bazen, kjer je večje število potrošnikov steklene embalaže kot npr. Zdravilišče Slatina Radenci in vinogradniška posestva.

MANJŠE IN TUDI VEČJE USLUGE

Poleg gradbenega podjetja »Pomurje« v Murški Soboti je na območju občine nekaj manjših gradbenih podjetij. Tako je na primer GRADBENO OBRATNO PODJETJE »TEMELJ« V CANKOVI, ki nudi gradbene usluge predvsem severozahodnemu predelu občine. GRADBENO OBRATNO PODJETJE V PETROVCIH severnemu predelu občine in GRADBENO PODJETJE »GRADITELJ« V BELTINCIH pa nižinskemu predelu občine. Sicer pa imajo ta obrtna podjetja svoja delovišča

Obnovljena poslovalnica delikatese trgovskega podjetja »RAVENKA« v Beltincih

Novozgrajeni bloki s trgovskimi lokali na Trgu zmage — gradilo SGP POMURJE — projektant PROJEKTIVNI BIRO MURSKA SOBOTA

tudi v drugih okoliših. Povojna gradbena dejavnost je v soboški občini izredno močna in pestra, saj ne gre samo za velika gradbišča, na katerih je potrebna velika mehanizacija, marveč tudi za manjše objekte, ki so razstreseni širom po občini. Razen tega pa omenjena obrtna podjetja prevzemajo dela tudi v zasebnem sektorju.

Zadnja leta so se obrtna gradbena podjetja v soboški občini dokaj dobro opremila tudi z mehanizacijo, ki veliko pripomore k temu, da so usluge hitrejše ob manjšem številu delavcev, ki jih tudi tem podjetjem primanjkuje.

PRI SOBOŠKEM »MERKURJU« ŠE ENA SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA

Ko se je kolektiv soboškega TRGOVSKEGA PODJETJA »MERKURJ« odločil, da bo soinvestiral pri gradnji večjega poslopnja na Trgu zmage, se je zavedal, da bo s tem pomagal rešiti dva problema: Sobota bo dobila lepo urejen center, potrošniki pa sodobno urejeno samopostrežno trgovino.

Toda to še ni vse. Že v prihodnjih letih bodo uredili še eno samopostrežno trgovino. Se naprej pa bodo urejali tudi svoje zunanje poslovalnice, ki so razstresene po vsej občini. Vseh je 24. Računajo, da bodo že letos dosegli v celoti čez milijardo dinarjev prometa, letošnji plan prometa pa so ob polletju presegle celo za 12,5 odstotka. To pa je po drugi strani tudi priča o zadovoljstvu potrošnika z MERKURJEVIMI poslovalnicami, ki dobijo v vseh, predvsem pa v soboških poslovalnicah, veliko izbiro najraznovrstnejšega blaga ko konkurenčnih cenah.

»GORIČANKA« ZA POTROŠNIKA

Po vsem severnem delu Goriškega ima svoje poslovalnice TRGOVSKO PODJETJE »GORIČANKA« ŠALOVCI. Verjetno je malo trgovskih podjetij, ki bi s tolikšno skrbjo kot Goričanka, kljub pomanjkanju sredstev, posvetila tolikšno skrb obnovi in urejanju trgovskih lokalov. Letos ob občinskem prazniku bodo predali svojemu namenu nov trgovski lokal v Petrovcih. V Šalovcih so dosedanji lokal obnovili, skupno s KZ Kuzma so uredili tudi lokal v Martinju. Lep lokal imajo že v Dolencih, dočim ga v Domanjševcih še urejajo.

Trgovsko podjetje »GORIČANKA« deluje v posebnih pogojih, saj so njene poslovalnice precej oddaljene od Murske Sobote. Glede na to je potrebno, da so Goričankine trgovine stalno založene z vsem, kar potrošniki potrebujejo. Kot kaže — in to potrjujejo tudi mnogi potrošniki

— jim to uspeva. Poleg tega se v podjetju trudijo, da so konkurenčni. »GORIČANKA« bo, tako pravijo v podjetju, v prihodnjih letih obnovila še nekatere svoje trgovske lokale.

V KORAK S TURIZMOM

Tudi investicije, ki so v neposredni zvezi s turizmom, so v zadnjih letih mnogo večje kot prej. »HOTEL ZVEZDA« v Soboti je v lanskem letu zgradil moderen hotel z večjim številom tujskih sob. Letos so odprli v bližnjih Moravcih, ob termalnem kopališču, manjšo restavracijo. Sedanji prostori hotela Zvezda so lepo urejeni, računajo pa, da bodo v prihodnjih letih uredili tudi vrt.

Ujeti korak s potrebami sodobnega gostinstva pa se trudijo v GOSTINSKEM PODJETJU »CENTRAL« V MURSKI SOBOTI, kjer so letos uredili »POMURSKO KLET«. Hotel Central ima poleg restavracije, kavarne in kleti še gostišče »GROZD« in KOLODVORSKO RESTAVRACIJO.

Goriški predel Prekmurja je znan po svojih naravnih lepotah. Zato ni čudno, da so zgradili v Šalovcih zelo prikupen turistični objekt, ki privablja mnoge goste od blizu in daleč. Tako si tudi GOSTINSKO PODJETJE »PETROVCI« prizadeva dopolnjevati širši program glede izgrad-

nje turističnih objektov v soboški občini.

Podobno je tudi z GOSTINSKIM PODJETJEM V BELTINCIH. Kraj sam doslej v turističnem pogledu ni

veliko pomenil, toda z izgradnjo cestne protilendavi lahko postane pomembna turistična postojanka. Solidno postrežbo si gostinsko podjetje v Beltincih prizadeva doseči tudi to.

TRGOVSKO PODJETJE »RAVENKA« BELTINCI

To važno trgovsko podjetje s svojimi sedemnajstimi poslovalnicami in glavnim skladiščem v Beltincih si neprestano prizadeva sodobno opremiti lokale in čim bolj približati blago potrošniku. Zaradi tega odpira nove obrate splošno trgovskega in specializiranega značaja. Vse to vrši z lastnimi sredstvi, ki dosegajo letno 5 do 6 milijonov dinarjev. Letos so odprli novo delitateso v Beltincih, novo trgovino v Vučji gomili in specializirano manufakturno trgovino v Beltincih. Svoje področje z 10 tisoč prebivalci na teritoriji bivše občine Beltinci oskrbujejo s specerijskim blagom, delikatesami, manufakturno,

pohištvo, gradbenim materialom in kurivom. Ker ima svoja prevozna sredstva redno in tekoče oskrbuje svoje poslovalnice s potrebnim blagom. Borijo pa se tudi s težavami, predvsem pri preskrbi z gradbenim materialom in kurivom. Delavski svet je storil vse, kar je mogoče, da bi podjetje prejelo pogodbeno količino 500 vagonov kuriva. Od te količine pa je kljub prizadevanju prejel šele 300 vagonov. Razumljivo je torej, da pri preskrbi zaradi izostanka pogodbene količine prvenstveno upošteva zdravstvene ustanove, šole in prehrabena podjetja. V načrtu ima še večjo specializacijo trgovin.

Večina manjših kolektivov je že zdavnaj spoznala, da je njihovo mesto v skrbi za boljše življenjske pogoje potrošnika prav tako važno

Med take kolektive sodi »BLISK«, ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE MURSKA SOBOTA. Podrobnejše številke o prodanih televizorjih in radijskih sprejemnikih bi to samo potrdile. Poleg popravila le-teh pa se pri Blisku ukvarjajo tudi z vodovodno instalaterskimi deli.

Zelo živopisano je tudi obrtno podjetje »OBRATNO« MURSKA SOBOTA. Soboslikarstvo, pleskarstvo, sedlarstvo, tapetništvo, mizarstvo, kolarstvo, vrvarstvo, kovaštvo in pečarstvo. To so uslužnostne dejavnosti, brez katerih pa si ni moč zamisliti današnjega hitrega ritma življenja. Kolektiv si je zgradil primerne delovne prostore in jih po svojih močeh tudi opremil, s čimer si je zagotovil kakovost uslug in s tem vedno večje število odjemalcev.

V »KROJU« — PO NAROČILU

Od lani pa deluje v Murški Soboti tudi OBRATNO PODJETJE »KROJ«. V skromnih prostorih na Titovi cesti, v katerih je bilo pred leti že podobno podjetje, dela kolektiv, majhen po številu, komaj 38 ljudi šteje. A ker potrebe po njihovih izdelkih in uslugah naraščajo iz dneva v dan, so se odločili, da si uredijo primernejše prostore. O tem trenutno še ne vedo mnogo več kot to, da bi rabili za proizvodni obrat, za lokal in za upravne prostore okrog 1200 kvadratnih metrov prostora. Želja kolektiva je, da bi bil novi obrat nekje v središču mesta.

V Kroju izdelujejo konfekcijo po naročilu; razne uniforme; gasilske, miličniške, gozdarske, železničarske itd. Poleg tega pa so tudi na uslugo vsem, ki žele imeti obleko po naročilu. Prav tako pa izdelujejo po naročilu in serijsko tudi prešite odeje ter druge tapetniške izdelke.

MAJHNO PODJETJE Z VELIKIMI NALOGAMI

KOMUNALNO PODJETJE V MURSKI SOBOTI ima res velike naloge. Mesto se zadnje čase v urbanističnem smislu močno razvija in iz leta v leto je več nasadov, pločnikov in ostalih komunalnih naprav, ki jih je treba ali urejati ali vzdrževati. Današnja podoba prijetne Sobote

je v veliki meri zaslug prav prizadevnosti komunalnega podjetja.

URARSTVO MURSKA SOBOTA

Majhna delavnica na Titovi cesti je vsak dan na razpolago občanom. Sicer pa soboškega mestnega urarstva skorajda ni treba prav posebej predstavljati. S kakovostnimi uslugami so znani ne samo v Murški Soboti temveč širom po Pomurju. O kvalitetnih uslugah pričajo mnoge pohvalne izjave. To je vsekakor odraz prizadevnosti kolektiva, ki želi obdržati tudi v bodoče kakovost in strokovnost svojih uslug.

PODJETJE ZA UPRAVLJANJE KOMUNALNIH DEJAVNOSTI

»KOMUNA« BELTINCI

»KOMUNA« stremi s svojimi poslovnimi enotami za povečanje storilnosti in s tem za zvišanje dohodkov. Obrata mlin z letno kapaciteto 120 vagonov in žaga sta prvenstveno uslužnostnega značaja za individualne kmetijske proizvajalce. Mizarstvo je gradbenega značaja za razna gradbena podjetja, predvsem za SGP Pomurje v Murški Soboti. Izvršuje pa tudi pohištvena dela po naročilu. Pečarstvo izdeluje keramične peči in polaga »VINOS« ploščice. Poleg tega upravlja kino podjetje in javno tehniko. V letu 1962 je znašala skupna realizacija blizu 90 milijonov dinarjev. Zaenkrat je nastal zanje problem pri nakupu rezanega lesa, ker jim je onemogočen nakup hlodovine pri kmetijskih združenjih. Kljub temu in kljub opustitvi sodarske in mehanične delavnice pa realizacija po prizadevnosti kolektiva letos ne bo pala.

NEKAJ O SOBOŠKI »LEDAVI«

Okrog 60 ljudi šteje kolektiv obrtnega mizarskega podjetja »LEDAVA« IZ MURSKA SOBOTE. Podjetje se sicer ne more ponašati z velikimi investicijskimi vlaganji, vendar si kolektiv prizadeva, da izpolni svoj strojni park in ga prilagodi za večjo delovno storilnost.

Podjetje sodeluje pri mnogih gradnjah, predvsem s polaganjem parketov in drugih mizarskih del. Poleg tega proizvajajo različno pohištvo za pisarne, šole in podobno.

Občani komune Murska Sobota praznujejo svoj občinski praznik v počastitev spomina na narodnega heroja Stefana Kovača, ki so ga 17. oktobra 1941 ubili madžarski žandarji. Vsem delovnim kolektivom in vsem prebivalcem občine čestitajo za praznik:

Občinska skupščina	Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL	Občinski sindikalni svet
Občinski komite ZMS	Občinski odbor ZB NOV

Ostale množične organizacije ter v pričujoči reportaži predstavljena podjetja, zadruga, zavodi, skupnosti, uprave in znanstvene, prosvetne, kulturne, zdravstvene, socialne ustanove.

Cestitkam se pridružujejo še:

Zivinorejski veterinarski zavod	Elektrotehnično podjetje »BLISK«
Invalidsko podjetje »LOČILKA«	Dom počitka Rakičan
Gozdna drevsnica Tišina	Pletilstvo »BELTINKA« Beltinci
Obrtno podj. DIMNIKAR Beltinci	»ELEKTRO« — Maribor, obrat Murska Sobota
Trg. podjetje POTROŠNIK ŽTP Murska Sobota	Trg. podjetje PREKMURSKI MAGAZIN
Prosvetne in kulturne ustanove občine	»Elektrotehna« Ljubljana poslovalnica Murska Sobota

Spomenik NOB na Trgu zmage

